

UMUDUN KADINLARI DERGİ KÜNYESİ

Sayfanın sol üst köşesinde üst bilgi olarak derginin logosu yer alıyor. İki bulut arasından doğan güneş görüntüsü. Bulutlar mavi, güneş sarı. Görüntünün üstünde yarım ay şeklinde dizilmiş Umudun kadınları yazısı. Altında düz biçimde dizilmiş “Yazılı, sesli aylık dergi” yazısı. Yazılar mor.

Umudun Kadınları Yazılı ve Sesli Aylık Dergi

Yıl 5, Sayı 56, Eylül 2026

Yayın Kurulu Üyeleri: Emine KAMÇI, Emine ORTAKAYA, Selvet BAYRAKTAR TOKAT, Şule SEPİN İÇLİ, Zeynep KESKİN BAĞLAN.

Seslendirenler: Ceren Serap AKIN, Ceren ASLAN, Elif ESEROĞLU, Filiz ARICIOĞLU, Gerçek ÖZKÖK YAĞCI, Hülya İNSEL, Merve KOÇ, Münevver ERTÜRK, Nursel DEMİR, Selver ŞAHAN, Özlem ÖZMEN, Zeynep KESKİN BAĞLAN.

Montaj: Ali CENGİZ, Yılmaz ARSLAN.

Düzeltilmeler: Samet BAYRAKTAR, Zeynep KESKİN BAĞLAN.

İletişim:

Web sitesi: www.umudunkadinlari.com

E-posta: umudunkadinlari@gmail.com

Youtube Kanalı: Umudun Kadınları

<https://www.youtube.com/channel/UCemhgfnG5mivFwRrJPO9FZQ>

Instagram: umudunkadinlari

<https://instagram.com/umudunkadinlari?igshid=YmMyMTA2M2Y=>

Facebook hesabı: Umudun Kadınları

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100077440465949>

Facebook sayfası: Umudun Kadınları Dergi

https://www.facebook.com/Umudun-Kad%C4%B1nlar%C4%B1-Dergi-107662891830597/?ref=page_internal

WhatsApp: Şule Sepin İçli: 0532 360 48 31

UMUDUN KADINLARINDA BU AY

HAZIRLAYAN: Şule SEPİN İÇLİ

sulesepin06@gmail.com

Sonbahar geldi. Bir yaz mevsimi daha geride kaldı. Sıcak havalar yerini soğuğa bıraktı ama gündem hala soğumadı. Güncel konularla ilgili yazılarımızla sizlerleleyiz.

LGBTİ+ bireylere karşı baskılar giderek artıyor. “Sırada kim var?” demek istemiyoruz. Cemile Özeker, bu haksız tutuklamalarla ilgili duygu ve düşüncelerini ‘LGBTİ+ Bireyler’ yazısına taşımış.

Selvet Bayraktar Tokat, bizleri biraz da olsa nefes aldırabilmek için hazırladığı ‘Kadının Güncesi’ köşemizin başına ve sonuna iki güzel haberi yerleştirmiş. Tabi ki gururumuz Kadın Voleybol takımı ve Elif Eralp’in başarılarını. Ailem güvende operasyonlarına tepkiler, kürtaj yapan hekimlere uygulanan baskılar, HPV Aşısıyla ilgili anlamsız karşı çıkmalar, İran’da kadınların artık rahata erdiği düşüncesinin iç yüzünün ayrıntıları da güncemizde yer alıyor.

Engelli hakları mücadelesi vermek başka, engelini kullanmak başka. İkisi birbiriyle karıştırılıyor. Hande Keykubat, son günlerde iktidarın artan tehditleri sonucunda, sosyal medyaya yansıyan bir olayı ele alarak pek çoğumuzun duygu ve düşüncelerine tercüman oluyor, ‘Eşim Engelli, Çocuğum Engelli, Bunlara Kim Bakacak? Yazısında.

‘Çoğalalım Çoğaltalım’ köşemizin bu ayki konuğu, ‘Bekar Anneler Derneği’ Yönetim Kurulu Üyesi Özlem Özmen. Şule Sepin İçli’nin yaptığı söyleşide, bekar annelerin yaşadığı sorunlar bir bir listeleniyor.

Kadın cinayetleri çok fazla ama suç işleyenlerin kim olduğu yeterince araştırılmıyor. Rojin Kabaiş cinayetinde suçlular, “Ha bulundu, ha bulunacak” denerek bir oyalamaca gündemimizi işgal ediyor. Damla Canbay, ‘Rojin Kabaiş Bir Meşaledir’ yazısında Rojin Kabaiş cinayetinden yola çıkarak öldürülen kadınların yaşam haklarının ellerinden nasıl alındığını dile getiriyor.

Emine Ortakaya, ‘Yaz Boz Tahtası’ yazısına, LGBTİ+ bireyleri, aile güvenliğini ve İstanbul Sözleşmesini sıdırmaya çalışıyor.

Nursel Demir diyor ki ‘Dünyayı Tersine Çevirelim’. Yazdıklarını hayal etmek bile çok rahatlatıcı ve umut verici.

Menekşe Koçak, yeni sezonda, yeni bir yazı dizisine başlıyor. ‘Duygularımızı İfade Edebiliyor Muyuz’ köşemizde, Engelli Bakanlığına karşı geliştirdiği modeli tanıtıyor, ‘Engelli Ve Yaşlı Hizmetleri Kurumu 1’ yazısında.

Emine Kamçı, ‘Bir Kadın Eli’ yazısında hem kadınların hem engellilerin yaşamlarına duygulu ve içten anlatımıyla anlamlı dokunuşlar yapıyor.

Selvet Bayraktar Tokat, ‘Bilim Dünyasında Bu Ay’ köşemiz için çok ilgi çekici haberler hazırlamış. Biraz ipucu verelim. On dakika yavaş koşunca beynimize ne oluyor? Birlikte yemek yemek neden önemli? Anne karnında gıda alerjisi olur mu? Diş fırçalama hangi iltihabı önler? Yanıtlarla bildiklerinizi test etme fırsatı bulabilirsiniz.

Kadınların can yakan sorunlarını bir yana bıraktık ve başladık kafa karıştırıcı kanunlar çıkarmaya. Emel Memiş, ‘Ev Emekçileri Hakkında Kanun Teklifi’ yazısında, çarpıcı araştırma yorumlarıyla sunulan kanun teklifini eni konu inceliyor.

Gerçekler somut kanıtlarla gösterilse bile, bu gerçeklerden yola çıkarak önlem almak yerine, reddetmeyi tercih ederiz çoğunlukla. Bu olayın mitolojik bir perde arkası var. Bu hikâyeyi, Turhan İçli’nin hazırladığı ‘Tarihin Kadın Yüzleri’ köşemizde, ‘Kassandra Gerçeği Gören, Kimseyi İnandırımayan Kadının Trajedisi’ yazısından öğreniyoruz.

Bazı duyguların, gereksinimlerin, küçük ayrıntılarda gizli olduğunu kabul edebilmek, kim bilir ne güzellikler olacak? Hülya İnsel, ‘Konu Aslında Rimel Miydi?’ yazısında, öylesine somut bir biçimde anlatıyor ki bu konuyu, özellikle erkeklerin ders çıkarabileceğini düşündürüyor bizlere.

Yeni gelişmelere ne kadar uyum sağlarsak sağlayalım, geçmişin izlerini taşıma eğiliminde olabiliyoruz. Yayla Boztaş, ‘Geçiyor Yıllar’ yazısında tatlı tatlı geçmişteki güzelliklere değiniyor ve güncel olaylara da dokunduruyor.

Çağımız gelişmeye evriliyor. Yine de kadınların çoğunun boyun eğen davranışlarına tanık oluyoruz. Selma Erdel, karşılaştığı bir kadının üzücü bir yaşantısına tanık olduğu olayı taşıyor, ‘Meryem Kadının Hayatından Bir Kesit’ yazısına.

Selvet Bayraktar Tokat, kadınların Altın Portakal etkinliğine sanatsal katılımını, ödül alan genç kadının başarısını, Ferdi Zeyrek’in anısına bir kadının sanatsal dokunuşunu ve yeri dolmayacak sanatçı Gülsen Tuncer’in acı kayıp haberini derlemiş, hazırladığı ‘Sanatın Kadın Sesleri’ köşemizde.

Eylül ayı gelir de Ebru Bozcuk, umut dolu düşüncelerini paylaşmaz olur mu hiç! ‘Eylüldü’ yazısında yine güzellikleri anlatıyor.

Yalnızlık, çağımızın önemli sorunları arasında. Ergür Altan, yalnız olan bir kadına mektup yazarak dile getiriyor duygularını, ‘Yalnız Bir Adamdan Yalnız Bir Kadına Mektup’ yazısında.

Hamarat arkadaşımız Rahime Söylemez yine iş başında. ‘Bugün Ne Yiyelim’ köşemizde, ‘Peynirli Maydanozlu Kabartma Tozlu Pişi’ yedirecek bizlere.

Kızının olmasını isteyenler genelde ona neler giydireceklerini akıllarına getirirler. Nur Banu Helvacıoğlu, ‘Kızım Olsaydı’ yazısında, kız çocuğunu nasıl yetiştireceğini dile getiriyor.

‘Selvi Boylum Al Yazalım’ köşemizde, Ayşen Göreleli, ‘Günah’ öyküsüyle yerini alıyor.

Sona geldik artık. Sizlere, Yasemin Yatkın’ın, ‘Yüreğimizden Taşanlar’ köşemizde yazdığı, ‘Tek Kibrit’ şiiriyle veda ediyoruz. Tabi ki vedamız gelecek sayıya kadar. Mücadeleyle ve umutla kalın.

30 Eylül 2026

LGBTİ+ BİREYLER

YAZAN: Cemile ÖZEKER

ozekerc@hotmail.com, cemileozeker2@gmail.com

Kimin Hayatına Karışıyoruz?

Bazen bir toplumun nereye doğru gittiğini anlamak için büyük sözlere, uzun raporlara ya da karmaşık siyasi tartışmalara gerek yoktur.

Bir insanın hayatına ne kadar karıştığımıza bakmak yeterlidir.

Son günlerde Türkiye'de LGBTİ+ bireyler ve onları destekleyen sivil toplum kuruluşlarına yönelik operasyonlar, gözaltılar ve tutuklamalarla yeniden ağır bir gündemin içinden geçiyoruz. İstanbul, Ankara, İzmir ve başka illerde yaşanan gelişmeler, yalnızca LGBTİ+ bireylerin değil; ifade özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü ve özel yaşam hakkının sınırları açısından da tartışılması gereken bir tablo ortaya koyuyor.

Yetkililer bu operasyonları çocukların, ailenin ve kamu düzeninin korunması gerekçesiyle açıklıyor. Elbette çocukların korunması hepimizin ortak sorumluluğudur. Çocuğa yönelik istismar, şiddet ve suç söz konusu olduğunda kimsenin itirazı olmaz ve de olmamalıdır.

Ama burada birbirinden çok farklı iki meseleyi birbirine karıştırmamak gerekir.

Bir insanın cinsel yönelimi ya da cinsiyet kimliği başka bir şeydir; suç başka bir şey.

Bir kişinin özel yaşamı, başkasının hakkını ihlal etmediği sürece onun özel yaşamıdır.

Suç varsa suçun adı vardır.

Suçlu varsa suçun kişisi vardır.

Bunun yerine bir insan grubunun kimliğini başlı başına şüphe, tehdit veya tehlike alanı gibi göstermek ise bambaşka bir meseledir.

Çünkü hukuk kişiyi kimliğinden dolayı değil, yaptığı somut eylemden dolayı değerlendirmelidir.

Aileyi korumak, insanları yok saymak değildir

Son yıllarda “aile” kavramının toplumdaki tartışmaların merkezine daha fazla yerleştiğini görüyoruz.

Aile elbette toplumun önemli kurumlarından biridir.

Ama aileyi korumak ile aile tanımına uymayan insanları dışlamak aynı şey değildir.

Bir toplumda aile kuran insanlar kadar yalnız yaşayanlar, farklı yaşam tercihleri olanlar, farklı cinsel yönelimlere veya cinsiyet kimliklerine sahip insanlar da vardır.

Devletin görevi insanların birbirinin hayatına zorla müdahale etmesini engellemek olmalıdır.

Çünkü özgürlük, yalnızca bizim kendimiz için istediğimiz özgürlük değildir.

Özgürlük, bizim gibi düşünmeyen insanın da hayatını yaşayabilme hakkıdır.

“Beni ilgilendirmez” diyebilmek de bir yurttaşlık erdemidir

Belki bugün en çok unuttuğumuz cümlelerden biri de şu: “Beni ilgilendirmez.”

Bir insanın özel hayatı beni ilgilendirmiyorsa, neden onun hayatını denetlemeye çalışayım?

Ben onun yaşam biçimini seçmek zorunda değilim.

O da benim yaşam biçimini seçmek zorunda değil.

Aynı şehirde, aynı sokakta, aynı işyerinde, aynı ülkede yaşayabiliriz.

Bunun adı toplumsal hayat.

Demokrasi de tam burada başlıyor.

Herkesin benim gibi yaşamasını istemek demokrasi değildir.

Herkesin benimle aynı düşünmesini beklemek özgürlük değildir.

Farklılıkları ortadan kaldırmak toplumsal huzur değil, toplumsal baskı yaratır.

Bugün LGBTİ+ bireyler üzerinden konuşuyor olabiliriz

Ama mesele yalnızca LGBTİ+ bireyler değildir.

Bugün toplumun çoğunluğunun hoşlanmadığı bir grubun hakkı tartışılırken sessiz kalırsak, yarın başka bir grubun hakkı tartışılırken aynı sessizlik karşımıza çıkabilir.

İnsan haklarının özelliği tam da budur:

Hak, onu kullanan kişinin kim olduğuna göre değişmez.

Sevdiğimiz insanın hakkını korumak kolaydır.

Asıl sınav, sevmediğimiz veya hayat biçimini benimsemediğimiz insanın hakkını koruyabilmektir.

Çünkü hukuk, hepimizi aynı anda koruyabildiği ölçüde hukuktur.

Bir insanın hayatı propaganda malzemesi olmamalı

LGBTİ+ bireylerin yaşamlarının sürekli olarak siyasal ve toplumsal tartışmaların merkezine taşınması, onların gerçek insanlar olduğunu unutturmamalı.

Onların da ailesi var.

Çocukluğu var.

İşi var.

Geçim derdi var.

Hayalleri var.

Korkuları var.

Sevinçleri var.

Ve hepsinden önce insan oldukları için sahip oldukları hakları var.

Bir insanın yönelimi ya da cinsiyet kimliği, onun insanlığından hiçbir şey eksiltmez.

Bizim kabul edip etmememiz de bunu değiştirmez.

Asıl toplum olarak bugün kendimize şu soruyu sormalyız:

Bir insan, başka bir insana zarar vermediği sürece kendi hayatını yaşayabiliyor mu?

Eğer cevabımız “evet” ise, o özgürlüğün sınırını herkes için korumalıyız.

Eğer cevabımız “hayır” ise, sorun yalnızca LGBTİ+ bireylerin sorunu değildir.

Sorun, hepimizin nasıl bir toplumda yaşamak istediğidir.

Ben kimsenin özel hayatını merak etmiyorum.

Kim kimi seviyor, nasıl yaşıyor, kendisini nasıl tanımlıyor; bana zarar vermediği sürece benim meselem değil.

Ama bir insan sırf kimliği nedeniyle aşağılanıyor, dışlanıyor, şiddete uğruyor veya temel haklarından mahrum bırakılıyorsa, işte o zaman mesele hepimizin meselesidir.

Çünkü insan hakları, yalnızca kendimize benzeyen insanların hakları değildir.

Ve belki bugün hepimizin birbirine hatırlatması gereken en sade cümle şudur:

“Sen benim gibi yaşamak zorunda değilsin. Ben de senin gibi yaşamak zorunda değilim. Ama ikimizin de özgürce yaşayabilmesi için birbirimizin hakkına saygı duymak zorundayız.”

Gerisi başkasının hayatına karışmaktır.

Ve insanın kendi hayatından daha değerli bir özgürlüğü yoktur.

KADININ GÜNCESİ EYLÜL

HAZİRLAYAN: Selvet BAYRAKTAR TOKAT

selvetbayraktar@hotmail.com

Merhabalar, değerli Umudun Kadınları Dergisi dostları. Sonbahar Eylül ayıyla başlangıcını yaptı. Biz yine dur durak bilmeden çalışmaya devam ediyoruz. Kadına ve mücadelesine dair haberlerden oluşan bir köşe hazırladık sizlere.

Önce Başlıklar:

- Cumhuriyetin Kızları Kadın Voleybolcularımız Yine Avrupa Şampiyonu
- İstanbul Tabip Odası'ndan 'Ailem Güvende' Operasyonlarına Tepki
- Kürtaj Yapan Hekimlere Tutanak Tutulmasına Ttb'den Açıklama
- Memişoğlu'nun Hpv Açıklamasına Kadınlardan Anlamli Protesto
- Ev İşçileri Sendikası'ndan Rapor
- İran'da Tahran Maratonu Organizatörleri Hakkında Soruşturma Başlatıldı
- Almanya Da Solu Zirveye Taşıyan Kadın

Cumhuriyetin Kızları Kadın Voleybolcularımız Yine Avrupa Şampiyonu

İlk kez 2023'te Belçika'da düzenlenen organizasyonun finalinde Sırbistan'ı 3-2 mağlup ederek Avrupa şampiyonu olan milli takım, 3 yıl sonra bu kez İstanbul'da kupaya uzandı.

Biçimlendirdi: Yazı tipi: Kalın

Biçimlendirdi: Yazı tipi: Kalın

Biçimlendirilmiş: Ortadan, Girinti: İlk satır: 1 cm, Satır aralığı: 1,5 satır

Biçimlendirdi: Yazı tipi: Kalın

Biçimlendirdi: Yazı tipi: Kalın

Biçimlendirilmiş: İki Yana Yasla, Girinti: İlk satır: 1 cm, Satır aralığı: 1,5 satır

Biçimlendirdi: Yazı tipi: Kalın, Altı çizgisiz, Yazı tipi rengi: Özel Renk(RGB(17;85;204))

Biçimlendirdi: Yazı tipi: Kalın, Yazı tipi rengi: Özel Renk(RGB(17;85;204))

Biçimlendirdi: Yazı tipi: Kalın

Biçimlendirilmiş: İki Yana Yasla, Girinti: İlk satır: 1 cm, Satır aralığı: 1,5 satır

Biçimlendirdi: Yazı tipi: (Varsayılan) Aptos

Biçimlendirdi: Yazı tipi: (Varsayılan) Aptos

Biçimlendirdi: Yazı tipi: (Varsayılan) Aptos

Biçimlendirdi: Yazı tipi: (Varsayılan) Aptos

Biçimlendirdi: Yazı tipi: (Varsayılan) Aptos

Biçimlendirdi: Yazı tipi: (Varsayılan) Aptos

Biçimlendirdi: Yazı tipi: (Varsayılan) Aptos

Biçimlendirdi: Yazı tipi: (Varsayılan) Aptos, Kalın Değil

Biçimlendirilmiş: İki Yana Yasla, Girinti: İlk satır: 1 cm, Satır aralığı: 1,5 satır

Türkiye, organizasyon tarihinde 2 altın, 2 gümüş ve 3 bronz madalyayla Avrupa Şampiyonası'ndaki toplam madalya sayısını da 7'ye çıkardı.

Ayrıca A Milli Kadın Voleybol Takımı, Avrupa şampiyonalarında üst üste 5. kez madalya sevinci yaşadı. Sevinmeye, mutluluğa, gurur duymaya yönelik özlemimizi “Cumhuriyetin bize açtığı bu yolda Türk kadınlarının neler başarabileceğini bir kez daha gösterdik” diyerek kendimize inanmamızı sağlayarak dindirdi. Üstelik bu inancı, cinsiyete dayalı eşitsizliğin derinleştiği bir dönemde pekiştirerek daha bir anlamlı kıldı.

İstanbul Tabip Odası'ndan 'Ailem Güvende' Operasyonlarına Tepki

İstanbul Tabip Odası, 12 Eylül'den bu yana devam eden "Ailem Güvende" soruşturmaları kapsamında LGBTİ+ hak örgütleri ve aktivistlerin yanı sıra HIV alanında çalışan sivil toplum kuruluşları ile sağlık örgütlerine yönelik işlemlere ilişkin açıklama yaptı. Operasyonlarda 17 Eylül itibarıyla 116 kişi gözaltına alınırken, 82 kişi tutuklandı. Operasyonların kapsamına yedi LGBTİ+ hak örgütünün yanı sıra HIV ile yaşayan kişilerle çalışan iki örgüt de girdi.

Çok sayıda dernek ve kişinin internet sitesi ile sosyal medya hesabına da erişim engeli getirildi.

İstanbul Tabip Odası, son olarak Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği'nin (CETAD) sosyal medya hesaplarının erişime engellenmesine ve Türkiye Psikiyatri Derneği'nin (TPD) resmî X hesabına yönelik erişim engeline dikkat çekti. İTO açıklamasında şu ifadeleri kullandı:

"Ailem Güvende" adı verilen soruşturma kapsamında LGBTİ+ hak savunucusu örgütlerin yanı sıra, HIV ile yaşayan insanların haklarını ve sağlık hizmetlerine erişimini destekleyen sivil toplum kuruluşlarının da hedef alınması; kuruluşların sosyal medya hesaplarına erişim engelleri getirilmesi ve hak savunucularına yönelik adli süreçlerin yürütülmesi kaygı vericidir.

Süreç kapsamında önce Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği'nin (CETAD) sosyal medya hesaplarına erişim engeli getirilmiş, ardından Türkiye Psikiyatri Derneği'nin (TPD) resmî X hesabı için de erişim engeli talep edilmiştir. TPD, 7.138 üyesi bulunan, ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanlığı alanında faaliyet gösteren yasal bir uzmanlık derneğidir. İstanbul Tabip Odası, soruşturma ve erişim engellerinin sağlık hizmetlerine erişim bakımından da sonuç doğurabileceği görüşünü dile getirdi:

"Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği çeşitliliğinin bir suç unsuru ya da toplum açısından tehdit gibi sunulması, LGBTİ+ bireyleri toplum nezdinde açık hedef haline getirme ve ayrımcılık ile nefret söylemlerini artırma riski taşımaktadır.

Biçimlendirdi: Yazı tipi: (Varsayılan) Aptos, Kalın Değil

Biçimlendirdi: Yazı tipi: Kalın Değil

Biçimlendirdi: Yazı tipi: Kalın Değil

Biçimlendirdi: Yazı tipi: Kalın Değil

Biçimlendirdi: Yazı tipi: Kalın Değil

Bunun sağlık alanında da doğrudan sonuçları vardır. Ayrımcılığa, fişlenmeye veya kötü muameleye maruz kalma endişesi, LGBTİ+ bireylerin hastane ve sağlık kuruluşlarına başvurmadan kaçınmasına; koruyucu sağlık hizmetlerinden, tanı ve tedaviden uzaklaşmasına neden olabilir. Aynı zamanda HIV ile yaşayan kişilerin haklarını ve sağlık hizmetlerine erişimini destekleyen, HIV'den korunma ve cinsel sağlık alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının işlevsizleştirilmesi, halk sağlığı açısından ciddi riskler yaratabilir."

"Ailem Güvende" soruşturmasının ilk günlerinde LGBTİ+ örgütlerinin ofislerinde aramalar yapılırken, soruşturma kapsamında HIV ile yaşayan kişilerle çalışan iki örgüt de yer aldı. Tutuklananlar arasında LGBTİ+ dernekleriyle bağlantılı kişilerin yanı sıra HIV alanındaki derneklerden kişiler de bulunuyor. İstanbul Tabip Odası, Sağlık Bakanlığı tarafından yayımlanan Türkiye HIV/AIDS Kontrol Programı 2025-2030 kapsamındaki hedeflere de işaret etti.

Oda, programda insan haklarının gözeteilmesi, HIV ile yaşayan kişilerin tanı, tedavi, bakım ve desteğe eşit biçimde ulaşması ile ayrımcılık ve damgalamayla karşılaşan gruplara erişimin önemsendiğini belirtti.

"Dolayısıyla bilimsel sağlık bilgisini topluma ulaştıran ve sağlık hakkını savunan meslek örgütleri ile sivil toplum kuruluşlarının faaliyet alanlarının daraltılması, kamu politikaları açısından da ciddi bir çelişki yaratmaktadır.

LGBTİ+ bireylerin ve HIV ile yaşayan insanların sağlık hakkı korunmalı; ayrımcılık ve damgalamayla mücadele güçlendirilmelidir.

Bilimsel bilgiye, meslek örgütlerine ve sağlık hakkına yönelik kısıtlamalara son verilmelidir."

Kürtaj Yapan Hekimlere Tutanak Tutulmasına Ttb'den Açıklama

Türk Tabipleri Birliği (TTB), İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü'nün kadın hastalıkları ve doğum uzmanı 20 hekimin muayenehanesini denetlediğini ve muayenehane şartlarında kürtaj yapılmasının yasak olduğunu ileri sürerek haklarında tutanak tutulduğunu açıkladı. Söz konusu hekimlerin cezalandırılacağına ilişkin açıklama yapıldığını bildiren TTB, "Kürtaj, Türkiye'de yasal bir tıbbi uygulamadır, kürtaj yapan hekimler sadece bu uygulama nedeniyle soruşturulamaz ve cezalandırılmaz. Kürtaj yapan hekimlere bu ve benzeri hukuki dayanağı olmayan gerekçelerle ceza uygulanmasına izin vermeyeceğiz, her zaman meslektaşlarımızın yanında olmaya devam edeceğiz" dedi.

Daha önce de benzer şekilde, muayenehanede kürtaj yapılması sebep gösterilerek muayenehane kapatma cezası verilen bir hekim için İstanbul Tabip Odası Hukuk Bürosu tarafından

Biçimlendirdi: Yazı tipi: Kalın Değil

Biçimlendirdi: Yazı tipi: (Varsayılan) Aptos, Kalın Değil

kararın yürütmesinin durdurulması ve iptali için açılan davanın hakim lehine sonuçlandığını hatırlatan TTB, "İl Sağlık Müdürlükleri, muayenehane hekimlerini denetlerken, başta Anayasa olmak üzere, kanun, tüzük gibi üst hukuk kurallarına uygun işlemler yapmalı, diploma ve uzmanlık belgelerinin hekimlere verdiği yetkileri kısıtlayıcı kararlardan kaçınmalıdır" dedi.

Memişoğlu'nun Hpv Açıklamasına Kadınlardan Protesto

Sağlık Bakanı Kemal Memişoğlu'nun, 'bazı bilim insanlarının Türkiye'de ulusal HPV aşılama programına gerek olmadığı yönünde görüş bildirdiğini' ifade etmesi ve 'Türkiye'de HPV profilinin diğer ülkelerden farklı olduğunu' söylemesi sağlık emekçilerinin ve kadınların tepkisine neden oldu.

Kadın Dayanışma Komiteleri, Memişoğlu'nun HPV aşısı açıklamalarına karşı Sağlık Bakanlığı önünde toplandı. "Daha dün üretileceği ve programının başlatılacağı söylenen HPV aşısına neden gerek yok?" sorusunu yönelten kadınlar, "Kadınların yaşamı şirketlerin karından daha değerlidir. Kadınların sağlığı üzerinden geri adım atamazsınız. Bilimi bir gün söyleyip diğer gün inkâr edemezsiniz. HPV aşısı ücretsiz olmalı ve aşı takvimine alınmalıdır" çıkışında bulundu. TKP Ankara İl Başkanı Banu Ünver de burada bir konuşma gerçekleştirdi. Yaşam hakkı için buluştuklarına dikkat çeken Ünver, "Bu ülkede kadınlar ve sağlık emekçileri bir mücadele ördüler. Bu mücadele HPV aşısında kazanımla sonuçlandı. Binlerce kadın HPV virüsü yüzünden kanser oldu ve yaşamını yitirdi. Sözler verdikleri bir konuda bilim dışı açıklamalarla elde ettiğimiz kazanımımızı ortadan kaldırmaya çalışıyorlar.

Her yıl 2 binden fazla kadın kanser oluyor. Binin üzerinde kadını yitiriyoruz. Basitçe, aşıyla önlenabilir bir hastalıktan neden binlerce kadını yitiriyoruz? Bu düzen kadınların sağlığını değil patronların kârını önemsiyor. Çünkü hastalıkların önlenmesi değil tedavi edilmesi patronlar için daha kârlı. Bugün yaptıkları her şeyi paraya dökmek değil; halkın sağlığını gasp etmektir, bu suçtur ve bu suçun hesabını soracağız. Sağlıkta piyasacılığa da gericiliğe de izin vermeyeceğiz" dedi.

Ev İşçileri Sendikası'ndan Rapor

Ev İşçileri Dayanışma Sendikası (EVİD-SEN) "Ev İşçileri İçin İnsana Yakışır İşler: Çalışma Yaşamında Şiddet ve Tacize Sıfır Tolerans" başlıklı araştırma raporunu yayınladı. Rapora göre, ev işçilerinin yüzde 96,5'i şiddet ve tacize maruz kaldı. Şiddet istisna değil, ev işçilerinin çalışma koşulu hâline geldi. Rapor, şiddet ve tacizin yalnızca hakaret veya fiziksel saldırıdan ibaret olmadığını; aşırı çalıştırma, dinlenme hakkının engellenmesi ve sürekli erişilebilir tutulmanın da şiddetin bir parçası olduğunu ortaya koydu. EVİD-SEN Genel Başkanı Gülhan Benli, raporun

Biçimlendirdi: Yazı tipi: (Varsayılan) Aptos, Kalın Değil

Biçimlendirdi: Yazı tipi: Kalın Değil

Biçimlendirdi: Yazı tipi: Kalın Değil

Biçimlendirdi: Yazı tipi: (Varsayılan) Aptos, Kalın Değil

sonuçlarına ilişkin şu değerlendirmeyi yaptı: "Ev işçileri yaşadıklarının şiddet olduğunu biliyor. Ancak şikâyet ettiklerinde işlerini, ücretlerini ve barınma imkânlarını kaybetmekten korkuyorlar. Başvurabilecekleri güvenilir ve sonuç alınabilir bir mekanizma bulunmuyor. Dolayısıyla ev işçilerinin sessizliği rıza değil, güvencesizliğin sonucudur." Sendikanın taleplerinden biri, Türkiye'nin ILO'nun 189 Sayılı Ev İşçileri Sözleşmesi ile 190 Sayılı Çalışma Yaşamında Şiddet ve Taciz Sözleşmesi'ni onaylaması.

İran'da Tahran Maratonu Organizatörleri Hakkında Soruşturma Başlatıldı

İran'ın başkenti Tahran'da düzenlenen 10 kilometrelik maratonun ardından organizasyon yetkilileri hakkında soruşturma başlatıldı. Tahran Başsavcılığı, etkinlikte "dini ve hukuki" kurallara uyulmadığını savundu.

İran resmi haber ajansı IRNA'nın aktardığına göre, Tahran Başsavcılığı etkinliğin düzenlenmesinde görev alan kişiler ve organizasyon sorumluları hakkında suç duyurusunda bulundu.

Yetkililer hakkında adli işlem sürecinin başlatıldığı bildirildi. Parkta düzenlenen 10 kilometrelik koşuya çok sayıda kişi katıldı.

Etkinliğin ardından başörtüsü takmayan bazı kadın koşucuların görüntülerinin yayımlanması, İran'da bazı kesimlerin tepkisine neden oldu.

Almanya Da Solu Zirveye Taşıyan Kadın

Berlin'de bir dönemin bittiğini 20 Eylül 2026 akşamı herkes anladı. Sandıklar açıldığında birinci parti Die Linke (Sol Parti) çıkmıştı. Ve o zaferin yüzü, 45 yaşında, Münih doğumlu, Türkiyeli göçmen bir ailenin kızı Elif Eralp oldu. Elif Eralp, 14 Ocak 1981'de Münih'te doğdu. Ailesi, Türkiye'den gelen sosyalist ve sendikacıydı; 12 Eylül 1980 darbesinden hemen sonra annesi, karnında Elif'e sekiz aylık hamileyken, Almanya'ya sığınmak zorunda kalmıştı. İki yıl sonra siyasi iltica hakkı aldılar.

Babası doktor, annesi feminist yazar Hülya Eralp. Münih, Dortmund ve Hamburg-Altona'da büyüdü. Hamburg Üniversitesi'nde hukuk okudu; stajını Hamburg Mahkemesi'nde, BM Mülteciler Yüksek Komiserliği'nde ve Almanya'nın Ottawa Büyükelçiliği'nde yaptı. 2010'da Berlin'e taşınıp Sol Parti'nin Federal Meclis grubunda haklar ve demokrasi üzerine danışmanlık yaptı.

2017'de partiye üye oldu ve ilk işi, "Migrantische Linke / Links Kanax" çalışma grubunu kurmak oldu. Mesajı netti: Almanya'da göçmenler artık misafir işçi değil, bu ülkenin sahibidir.

Biçimlendirdi: Yazı tipi: (Varsayılan) Aptos, Kalın Değil

Biçimlendirdi: Altı çizgisiz

Biçimlendirdi: Altı çizgisiz

Biçimlendirdi: Altı çizgisiz

Biçimlendirdi: Altı çizgisiz

Biçimlendirdi: Yazı tipi: (Varsayılan) Aptos, Kalın Değil

Alman solu yıllarca kimlik tartışmalarında boğulurken Eralp rotayı değiştirdi. Seçim kampanyasındaki tek bir cümlesi Berlin'deki her kiracının kalbine dokundu: "Büyük emlak şirketlerinin şehrimizin nereye gideceğine karar vermesini istemiyorum. Birçok insan zar zor geçinirken, utanmaz ev sahipleri servetlerine servet katıyor."

Vaadi çok basitti: Büyük konut şirketlerini kamulaştırmak, devlet evlerine kira tavanı getirmek, okullara ve ucuz toplu taşımaya yatırım yapmak.

Bu vaatler, Berlin'de kirası yüzde 200 artmış, evinden atılma korkusu yaşayan orta sınıfı da Kreuzberg'de yıllardır dışlanmış göçmeni de aynı mitingde buluşturdu.

Bu buluşmada en görünür dayanışma ise Berlinli Kürt ve Alevi toplumundan geldi. Yıllardır hem Türkiye kökenli siyasetin içinde hem de Alman siyasetinde kendine alan arayan Kürt ve Alevi seçmen, Eralp'in dilinde kendi hikâyesini buldu. Neukölln'den Wedding'e, Kreuzberg'deki derneklerden cemevlerine kadar kurulan o gönüllü ağ, kapı-kapı dolaşarak kampanyayı mahalle mahalle büyüttü. Eralp için bu sadece bir oy desteği değil, yıllarca görünmez kılınmış bir emeğin ve kimliğin siyasette yer bulmasıydı.

Eralp'in en büyük başarısı, kutuplaşmış Almanya'da dili zehirlememesi oldu. Seçim konuşmasında şunu dedi: "Avrupa'nın en büyük Filistin toplumunun burada, Berlin'de yaşamasından memnunum; Almanya'da, Berlin'de yeniden Yahudi yaşamı olmasından da memnunum. Kippa taktığı için kimsenin saldırıya uğramaması gerekiyor."

7 Ekim 2023'teki Hamas katliamını "kırılma noktası" olarak tanımladı; aynı anda Gazze'deki acıya da sahip çıktı. Bir acıyı diğerine karşı yarıştırmamayı başardı. Bu denge, Alman solunun yıllardır yapamadığı şeydi.

Kilise ve dinle ilgili resmî bir aidiyet açıklamıyor ama Caritas ziyaretlerinden, bir kiracı olarak ev arama hikâyelerini paylaşmasına kadar siyaseti hayatın içinden kuruyor.

Elif Eralp'in zaferi sadece bir kadının, bir göçmen kızının zaferi değil. Almanya'da solun, kira, geçim, onurlu yaşam gibi somut meselelere döndüğünde nasıl yeniden zirveye çıkabileceğinin kanıtı.

Gelecek sayımızda dopdolu bir kadının güncesiyle yeniden buluşabilmek umuduyla sevgiyle kalın.

26.09.2026

Biçimlendirilmiş: İki Yana Yasla, Girinti: İlk satır: 1 cm, Satır aralığı: 1,5 satır

Biçimlendirdi: Yazı tipi: (Varsayılan) Aptos, Kalın Değil

Biçimlendirilmiş: Girinti: İlk satır: 1 cm, Satır aralığı: 1,5 satır

"Eşim engelli, çocuğum engelli, bunlara kim bakacak!"

YAZAN: Hande KEYKUBAT

hkeykubat@gmail.com

Üsküdar Belediyesinde yaşananlar, yani bazı belediye meclisi üyelerinin çeşitli sebeplerle saf değiştirmesi ve halkın CHP'ye verdiği ilçe yönetme yetkisinin masada tekrar AKP'ye devredilmesi, vatandaşın yeniden "Seçime ne gerek var o zaman kardeşim! Biz seçiyoruz, bizim seçtiğimiz insanlar siyasi saiklerle görevden alınıyor!" diye düşünmesine sebep oldu... Toplum olarak çok güzel şeyler düşünüyoruz, ama düşündüklerimizi ne kadar ifade ederiz, o kocaman bir soru işareti olarak karşımızda duruyor... Neyse... Ben Üsküdar belediyesindeki seçimde oy değiştirenlerden birinin, aslında isim vermek bir enerji israfıdır, ama Ayhan Aydın isimli bir meclis üyesinin oy değiştirme gerekçesine odaklanacağım bu yazıda... Yeni Parti İstanbul İl Başkanı Özgür Çelik anlattı... Adam Özgür Çelik'in de duyabildiği bir telefon konuşmasında hüngür hüngür ağlayarak "Savcı beni tutuklamakla tehdit etti. Eşim engelli, çocuğum engelli, ben tutuklanırsam bunlara kim bakacak!" demiş...

Ben birine kızıp da okkalı bir "Allah belânı versin senin!" savurmayı düşündüğüm her zaman bundan vazgeçiyorum... Yok, öyle babaannemin "Aman yavrum belâ okuma, yoksa sana döner!" öğüdü nedeniyle falan değil... Eğer varsa zaten işleri başından aşkın olabilecek olan bir Allah figürüne bir de belâ verme görevi yükleme hadsizliğinde bulunmamak için vazgeçiyorum bundan... En iyisi belâ okumak yerine görüşlerimi açıklayayım...

Bir kere, engelli çocuğunun ve eşinin durumunu Üsküdar halkına ve belediyedeki çalışma arkadaşlarına yaptığı kaypaklıkları gerekçelendirmek için kullanan Ayhan Aydın isimli herife yazıklar olsun! Soyadındaki Aydın ifadesini hak etmeyecek kadar karanlık ruhlu, karanlık kişilikli biri o demek... Eğer savcının tehditlerinin bir karşılığı varsa, yani gerçekten de saf değiştirmedeği takdirde birilerinin açığa vurabileceği bir falsosu varsa bu durum onun kendi kaypaklığıdır... Herkes belki irade açısından güçlü olamayabilir ve bir zorlukla karşılaştığında aynı sağlam duruşu sergileyemeyebilir... Bunların hepsi ben tasvip etmesem de bir noktaya kadar anlaşılabilir... Ne var ki, eskiden telefonlarda para dağıtan yarışmalara çıkıp da "çocuğum sakat, eşim özürlü, yaşlı babam var, paraya ihtiyacım var" diyen tipler beni ne kadar iğrendiriyorsa, iktidarın Üsküdar'ı masada alma niyetini bile bile oy değiştirip de sonra "Engelli çocuğuma, eşime kim bakacak! o yüzden oy değiştirdim!" diye ağlayarak özür beyan edenler de o kadar iğrendiriyor... Yetmiyor, beni çılgın bir öfkeye gark ediyor... Allah vere de, Engelli bir kadınla evlendiği için insanlardan bağış toplamak ya da övgü beklemek gibi pisliklere bulaşmamış olsa herif... Madem engelli bir kadınla evlendin ve çocuğun da engelli oldu. O zaman dürüst bir hayat yaşa ve kimse seni tutuklamakla tehdit edemesin... Masumsan zaten "Beni tehdit ettiler" diye yedi düvele duyurabilir, destek bile

toplayabilirsin... Yaptığın kaypaklığı engelli çocuğunu ve eşini bir manevi kalkan gibi kullanarak mı gerekçelendiriyorsun! İşte kişisel olarak bir engelsizle evlenmeyi istemememin nedenlerinden biri de bu... Böyle kaypaklıklara zaten göz yummam da engelsiz eşim beni kullanarak mesela çalıştığı kurumda daha üst bir görev ya da bir etkinlikte daha önden bir sıra talep etse, benim için bu bir boşanma sebebi haline gelir... Böyle şerefsizlikleri için beni gerekçe olarak gösterse zaten muhtemelen katil olurum... :)

Tepki gösterdiğim bir diğer husus ise sosyal güvenlik sistemimizin ya da toplum düzenimizin de engellileri aynı evde yaşadığı ya da birinci dereceden yakını olan bireylere mahkûm etmesi... Daha yoğun bir bakıma ihtiyaç duyan engelli bir birey, eğitimi ya da motivasyonu olsun ya da olmasın, evde birlikte kaldığı kişiye emanet ediliyor, o kişiye söz konusu engelli birey için bir miktar para veriliyor ve takip tamamen bırakılıyor... Anne, kardeş, eş, her neyse, sonradan o engelliye istismar mı ediyor, bakımını yapıyor mu, bir kenarda unutuyor mu... Konu komşu ya da akrabalar tarafından göze çarpan olumsuz bir durum olmadığı takdirde, kimse gerçek anlamda düzenli bir takip, ev görüşmesi falan yapmıyor... "Yapıyoruz" diyenler ise tamamen yalan söylüyor! Halbuki bakım veren kişi bir melek değil... Olmak zorunda da değil... Hatalarını, kaypaklıklarını kamufle etmek için "Ne yapayım, engelli eşime ve çocuğuma bakacak kimse yok ki!" deyip hem kendini toplum nezdinde aklamaya teşebbüs edebiliyor hem de bir çeşit engelli istismarına sebep olabiliyor... Engelli bireylere "bakıma muhtaç birer kırılğan nesne" gözüyle bakılmasa halbuki, bir insan yaptığı hataları "benim engellim var" diye gerekçelendiremez... Ayrıca madalyonun diğer yüzünü de düşünecek olursak, bir konuda sağlam bir duruş sergilemesi gerektiğinde "Ya bana bir haksızlık olur da engellim mağdur olursa" diye düşünmesi gerekmez... Yine bir seçimin haksız şekilde gasp edilmesi, bir belediyenin halkın iradesi hilâfına, halkın seçmediği bir partiye devri, ve oy değiştirme gerekçelerinden biri olarak öne sürülen "Ama evde engellilerim var!" savı... Düşünüyorum da, Hitler'in engellileri gaz odalarında öldürmesine ya da deneylerde kullanmasına dair politikalar hâlâ devam mı etseydi acaba! Ya da arada bir içtiği şey her neyse onu çalkalamadan içtiği için aşırı doz haline geldiğini düşündüğüm abim Bülent Oduncu'nun espriyle karışık olarak söylediği gibi engelliler mayın tarama faaliyetlerinde falan mı kullanılsa! Külliye kurtulmuş olurdu o zaman engellilerden! Ne güzel bir dünya olurdu değil mi!)

ÇOĞALALIM ÇOĞALTALIM

BEKÂR ANNELER DERNEĞİ

SÖYLEŞİYİ YAPAN: Şule SEPİN İÇLİ

sulesepin06@gmail.com

KONUK: Bekâr Anneler Derneği Yönetim Kurulu Üyesi Özlem ÖZMEN

Şule: Sevgili izleyicilerimiz, ‘Çoğalalım Çoğaltalım’ köşemizin bu ayki konuğu, ‘Bekâr Anneler Derneği Yönetim Kurulu Üyesi Özlem Özmen. Özlem’le, kadın yoksulluğuyla ilgili oluşturulan bir Danışma Toplantısında karşılaştık. Derneğin adı çok ilgimi çekti. Kendisiyle hemen iletişim kurduk. Biz önce kendisini tanıyalım.

Özlem: Bağımsız feministim, anneyim, 45 yaşındayım. 11 yıldır Ankara’da yaşıyorum. “Ankara’ya sonradan gelmelerdenim” derim espriyle. Bu güzel şehirde artık köklenmek istiyorum. Çalışmalarla, üretimlerle, başta kadınlar olmak üzere dayanışabileceğim gruplarla güzel bir çalışmanın içerisinde var olmaya çalışıyorum. Sizinle yolumun Emel Memiş hocamın davetiyle, kadın yoksulluğu, tek başına yaşayan kadınların sorunları, çözüm öneri modelleri konusunda neler söyleyebilirizi konuştuğumuz bir ortamda çalışmak, bu çalışmaları yapan, yazan, üreten, engelli olsun olmasın bu ayrımı ortadan kaldıracak dergi çalışmanız beni çok heyecanlandırdı. Hayatta tek başına durmaya çalışan milyonlarca kadından biriyim. Köşenizin adı da çok güzel. Tek başınayız ama yalnız değiliz dediğimiz bir yerden derneğimize giriş yapabilirim. 17 yaşındaki oğlumla yaşıyorum. Dolayısıyla deneyimlerim var. Literatürde bekâr anne, yalnız anne tek başına haneler, tek başına ebeveynlik şeklinde tanımlanabiliyor. Akademik, teorik gibi farklı alanlarda farklı kavramsallaştırmalar olsa da sonuç itibarıyla, evlilik, ölümle, boşanmayla ya da evlilik olmadan yan yana gelen bireylerin yaşadığı hanelerde çocuklarla yaşayan anneannelerin, babaannelerin ebeveynlik yaptığı tek başına haneler, kişisel ilgi alanımdı. Çünkü yoksulluk, hak temellilik, ayrımcılık, ötekileştirme ve bu ülkede kadın olmanın çok kesişimsel bir tarafı var. Tek başına deneyimi olan ama kendini öyle yalnız, çaresiz, mazlum, mağdur edilmiş görmeyen, hep var olurken var olmaya gayret eden biri olarak kendimi tanımlayabilirim.

Şule: Nereden mezunsun, nerede çalışıyorsun?

Özlem: Aslen Denizli doğumluyum. İstanbul Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon, Sinema Bölümü mezunuyum. Uzun yıllar sektörde çalıştım. Gazetecilik, televizyonculuk, haber editörlüğü, haber spikerliği, program yapımcılığı, röportajlar, yerel basında çalışmalar yaptım. Ama kadın çalışmalarına hep ilğim vardı. Duygu Asena, Dergi Yayımcılığı Dersimize giren hocalarımızdan biriydi. ‘Dipsiz Kuyu’, ‘Akıllara Zarar’, kadın çalışmaları, Üniversiteli Kadınlar gibi Gençliğimden beri birey ve toplumun bir arada nasıl daha sağlıklı yaşayabileceğini dert eder, yazar çizerdim. Reklam ajansında metin yazarlığı, Sherif Gören senaryo Atölyesinde Senaryo Yazarlığı yaptım. Dergi çalışmaları yapmanızdan ayrı bir keyif almamın sebebi bu. Yazıyla hep haşır neşir olan biriyim. Pamukkale Üniversitesi’nde, İletişim Danışmanı ve uzman olarak o dönemin rektörüyle çalıştım. Kültürel konularda üniversitede, organizasyon koordinatörlüğünde çalıştım. Ege Üniversitesi Rektörlüğünde Basın Halkla İlişkiler Bölümünde çalışırken, 11 yıl önce bir kadın Milletvekilinin davetiyle danışman olarak çalışmaya başlamayla, yolum Ankara’ya düştü. TBMM’de yasama danışmanlığı, insan hakları, çocuk hakları, kadın hakları, yaşadığımız pandemi afeti krizleri nedeniyle hak gaspı, düşünce ve ifade özgürlüğü gibi çok sayıda dernekleri, sivil alanı ilgilendiren dirsek temasıyla aktivist olarak raporlamalarda bulundum. Okuma serüvenim devam ediyor, kendime “Öğrenici” diyorum. Oğlumun doğumundan sonra yüksek lisansa ara verdim. 15 yıl sonra aıla dönüp Sosyal Yardım ve TBMM’de milletvekillerinin söylemlerini analiz ettiğim yoksulluk çalışmalarımı derinleştirdim. Sınavsız Sosyal Hizmet Bölümünü 3. Üniversite olarak okumaya başladım. Uzaktan Anadolu Üniversitesinde Yeni Medya Bölümünü pandemi döneminde bitirdim. Çok disiplinli alanları, farklılıklara açık olmayı seviyorum.

Şule: Anlatımlarını dinlerken içimden, “Eyvah!” dedim. Dergi olarak gönüllü arayışı içerisinde olduğumuzdan, seslendirme yapabileceğini, yazabileceğini içimden geçirdim.

Özlem: Tabi. Röportaj da yaparım. Çünkü bu eşitsiz, hiyerarşik düzende, sizin gibi seslerini duyurmak için sivil alandaki insanların hem birbirlerine ihtiyacı var hem de seslerini büyüterek hiç ummadığımız insanlara ulaşmak söz konusu. Her türlü ihtiyaçlarınızda umut vermek için yanınızda olmaya gayret ederim.

Şule: Harika, bu sözü sizden alarak söyleşimizi büyük bir keyifle devam ettireceğiz. Yeni bir iş var galiba.

Özlem: Henüz netleşmedi. Üniversitede memur olarak çalışırken, “Kadrom Ege’de kaldı” diyerek şarkı söylüyordum. YÖK’ün becaş genelgesiyle üç üniversiteden biri olarak ODTÜ’yü tercih etmiştim. Süreç resmi olarak tamamlanırsa, medya ve siyasette akademi dünyasının içinde olacağım. Hem engellilik hem yazı çalışmaları hem de genç öğrenciler olduğu için belki daha yeni alanlara doğru ilerleriz.

Şule: Bekâr Anneler Derneğinin oluşum sürecini bizimle paylaşabilir misin?

Özlem: Yolumuz Serap Yelkenci ile kesiştiği için dernekte hem kurucu üye hem de yönetim kurulu üyelerinden biri olarak bulunuyorum. 2022 yılında, Sivil Düşünün bir atölye çalışmasına katılmışım. Katılma amaçlarımdan biri, zaman yoksulluğu kavramıydı. Hem kadın yoksulluğu, yoksulluğun kadınlaşması hem de o dönem Türkiye’nin ilk Roman milletvekili Özcan Purçu ile ve Roman gruplarla yaşadıkları sorunlarla ilgili çalıştığım için bakım krizi, yoksulluk ve haneler üzerine düşünüyordum. Sivil Düşünde zaman yoksulluğu, bakım krizi ve kadın bakım yükü gibi konularda çalışmak istediğimi söyledim. Serap adında bir kadının Instagram hesabı açarak bekâr anneler diye bir topluluk oluşturmaya çalıştığını belirterek bizi onunla eşleştirdiler. Yaz boyunca online olarak bir topluluk nasıl oluşturulur, nasıl ilerler, dernekleşmek isterse nasıl evrilebilir, ne gibi krizlerle karşılaşır ve nasıl yönetir? Gibi konuları içeren Sivil Düşün eğitimlerine katıldım. Topluluktan dernek olan, Türkiye’deki çevre, kadın, engelli toplulukları gibi çok değişik yerlerden kişilerin kendi deneyimlerini aktardığı bir üç ay geçirdik. 2024 yılında, Serap artık derneği resmileştirdi. ‘Bekâr Anneler Günü’ olarak tanımlanan bir günde, kadın sosyolog hocaların ‘Bekâr Annelik Sanatı’ adlı yaptıkları bir çalışmada Türkiye’de Bekâr Anneler Derneğinin kurulduğunu açıkladık. Bu oluşuma gönül vermekten çok mutluyum. Bu arada bütün Türkiye’yi etkileyen bir deprem yaşandı. Sevgili Serap’la dirsek teması halinde, özellikle tek başına kalan annelerle Kriz İletişim Merkezinde çalıştık. Sesimizi çoğaltabilmek için “Türkiye’de bekâr anneler, tek başına haneler gerçeği vardır. Sondan başa gidecek olursak, şu faaliyetleri gerçekleştirdik: “Bu kadar aile yılı ilan edilirken, aile tek tip değildir. Tek başına anneler, çocuklarını büyütürken zorluklarla karşılaşır. Bunları aşmak için kamusal politikalara ihtiyaç vardır.” Diyerek meclisteki tüm siyasi partileri ziyaret ettik. Mecliste bunun gündemleştirilmesini, bir araştırma komisyonu kurulmasını talep ettik. Yaklaşık 6 ay önce, ‘Bekâr Anneler’ Ankara çemberini oluşturduk. Bu çemberde psikolog bir arkadaşımızın katkılarıyla yaklaşık 30 kadını Çankaya Belediyesi ev sahipliğinde, Eşitlik Birimi bünyesinde, harika bir psikodrama atölyesi gerçekleştirdik. Ankara’da tek başına yaşayanlar varsa, bizi duymamışlarsa, sosyalleşmek, yan yana gelerek yalnızlaşmak istemeyen kadınlar varsa bize ulaşmalarından memnuniyet duyarız. Her ilde yok ama hem sosyal medya hesapları üzerinden hem bu tarz ziyaretlerle yaygınlaşmaya çalışıyoruz. İlerleyen süreçte, Maltepe, Çankaya, Ankara Büyükşehir belediyeleriyle bazı çalışmalar planladığımız bir aşamadayız. Çeşitli modeller geliştirmeye çalışıyoruz.

Şule: Derneğinizin işleyişiyle ilgili biraz bilgi alalım. Yönetim kurulu kaç üyeden oluşuyor? Kendinizi daha çok üye yapmakla mı yoksa faaliyet yapmayla ilgili mi tanımlıyorsunuz?

Özlem: Daha fazla üyemiz olsun, daha fazla kişiye ulaşalımdan ziyade, biz kimiz, bekâr annelik nedir, ekonomik, sosyal ve duygusal destek programları, bu konunun Türkiye’de düşünülmesi, topluluğu ve kadınları güçlendirerek yalnız olmadıklarını anlatmak üzerine daha çok var olma konularıyla ilgileniyoruz. Biz bir yardım temelli dernek değiliz. Sivil alanda ortak çalışmalara katılıyoruz. Kasım ayında yurt dışında gerçekleştirilecek ve dünyada çok önemli bir yere sahip olan tek başına ebeveynlikle ilgili uluslararası bir kongreye davet aldık. Dünyada tartışılan ama Türkiye’de henüz kabul görmeyen, sahiplenilmeyen bir konu olduğu için önceliğimizi, var olma ve kendimizi anlatmaya ayırdık. Türkiye’de tek başına ebeveynlerin dörtte üçü annelerden oluşuyor. Babalar da var tabi. Bu gruplarla irtibat kurmaya çalışıyoruz. Onlara yalnız olmadıklarını hissettirmek istiyoruz. Lokal, aşamalı bir biçimde gidebilecek, gönüllülükleri olan, destek ve dayanışmayla yerel yönetimlerle, kamu kurumlarıyla iş birliğinde, kadınları yan yana getirecek buluşmaları planlamaya çalışarak ilerliyoruz.

Şule: Kadınların o kadar farklı alanlarda yaşadıkları sıkıntıları var ki özellikle boşanmış kadınların çok dışlandığını, ayrımcılığa maruz bırakıldıklarını biliyoruz. Kadın örgütlerinin çoğu belirli bir kesimle çalışmak eğiliminde oluyor. Acaba gecekondu çevrelerinde, yerelerde bu tür çalışmaları sürdürmeyi düşünüyor musunuz? Çünkü oradaki kadınların daha can yakıcı, belki de çoğu kişiyle paylaşamadıkları sorunları var.

Özlem: Genç, yaşlı, kentte, kırdaki tek çocuklu, çok çocuklu, ailesinin yanına dönmek zorunda, çalışan, çalışmayan, temizlik işçisi, engelli olan o kadar çok geniş bir kitle var ki Türkiye’de üç buçuk milyonu aşan bir kitle olduğunu duyanlar çok şokladı. Mecliste bu rakamın çok afaki olduğunu düşünenler oldu. TÜİK’in 2025 yılındaki rakamları dahi Türkiye’de 26 milyonu aşan tek başına hanelerden söz ediyor. Üstelik bu sayı giderek artıyor. Bunun üç buçuk milyonunu aşan kısmının, tek başına anneler olduğunu söylüyor. Türkiye’de davalar çok uzun sürebiliyor. Derneğimizin yaptığı araştırmalara göre şiddet, ekonomik problemler nedeniyle ailesinin yanına dönmek zorunda olanlar, boşanma aşamasındakiler, şiddet görse de eşine tekrar dönmek zorunda olanlar bu rakamlara dahil bile değil. Bu kadınların çocuklarını büyötmeye çalıştıklarını göz önünde bulundurursak, en az 7-8 milyonluk bir evrenden söz ediyoruz. Aile yılıyla birlikte, sanki kendi isteğiyle boşanmış, boşanmayı kutsamış gibi önyargı var. Bekâr anneler, çok geniş bir evren. Sorunlar çok ortak. Sosyal devlet anlayışı öldüğü için kamusal kreşlerin, yaşlı bakım merkezlerinin olmadığını, derin yoksulluğun, sosyal yardım alanların sayısının her geçen gün çok arttığını biliyoruz. Sosyal yardımla hayatını ikame etmek zorunda olan güvencesiz bir kitle Türkiye’de devasal bir çokluk krizi boyutunda derin yoksulluk yaşıyor. Elbette bu grup bizi doğrudan ilgilendiriyor. Sevgili Hacer Foggo ile ‘Yetersiz Bakiye’ diye yaklaşık on program yaptık. Kendisi Türkiye’de yoksulluk üzerine çalışanlardan biri. İki yıldır tek başına yoksul hanelerdeki yalnız anneleri gündemleştirmeye çalışıyor. Çünkü soba yok. Eve 2-3 TL bir sosyal ekonomik destek geliyorsa, kendi boğazından kısmak zorunda kalan kadınlardan söz ediyoruz. Yani kadın yoksulluğunun da çocuk yoksulluğunun da çok derinleştiği milyonlarla ifade edilen haneler var. Bu hanelerde yapılan çalışmalar var. Masa başı raporlardan yoksulluk döngüsünü kırmak, nesiller arası yoksulluğu yok etmek için çok ciddi çalışmalara ihtiyaç var. Bu sadece merkezi bir bütçeden kısıtlı bir pay ayırıp her yıl sosyal yardımı artırmakla çözülecek bir yoksulluk meselesi değil. Bu sadece kamu kurumlarının değil, özel sektörün, yerel yönetimlerin iş birliği içerisinde yürütmeleri gereken, sosyal yardıma indirgenemeyecek, kapsayıcı, bütüncül bir sosyal politikalarla desteklenmesi gereken çok boş bırakılmış bir alan ne yazık ki. Çok çalışmaya ihtiyaç var ama akademik

çalışmalarla ve saha raporlamalarıyla yapılıyor. Pandemiyle bu çok arttı. Çünkü dünyada bir bakım krizi yaşandı. Bu da hem yoksulluk hem bakım krizi hem hane içinde gelirin nasıl bölüştüğü, yoksulluğun sadece gelire bağlı olmamasıyla ilgili değil, yoksunluklarla ilgili. Bir kadının hayal kuramaması, mahallesinden çıkamaması, sağlık hizmetine erişememesi, akıllı telefonunun olmaması, e Devlet şifresi olmadığı için kamusal bir hizmeti yerine getirememesinden tutun da eve çok az bir gelir geliyorsa, bir öğünü atlayıp çocuklarına yedirmeye çalışması... Örneğin okullarda 'Bir öğün beslenme' kampanyaları yapılamadığı için, o da çocuğunu okula aç göndermemek için evde hep kendinden verdiği bir yoksul kadın ve yoksul çocuklar profiliyle karşı karşıyayız.

O yüzden yapısal boyutunu, saha boyutunu, bütçe dahil kamusal yani siyasal iktidarın politikaları boyutunu da düşünmek zorunda kalıyoruz. Hem çalışan hem de çalışmak (istihdama katılmak) isteyen kadınlar için başta kreş hizmetleri, yaşlı bakım merkezleri, engelli bakım merkezleri olmak üzere bazı çözüm önerilerimiz elbette ki var.

Sule: Peki, dernek olarak bütçe meselesini nasıl çözüyorsunuz, gelir-gider probleminiz var mı?

Özlem: Ankara'da olmanın lobi, temsiliyet, görünürlük, hem de daha çok da sosyal yardım ve yoksulluk politikaları noktasında bizim de derneğe gelir getirici bir etkinliğimiz yok; aslında derneğimizin genel merkezi de İstanbul'da. Dolayısıyla biz daha çok etkinliklerimizde belediyelerden yer tahsisi, gerekiyorsa başka hizmetler alıyoruz, bir de ufak tefek sponsorluklar, bağış karşılığı küçük çantalar gibi aksesuarlar yapıyoruz, gönüllülerimizin katkıları, daha çok yönetim kurulu üyelerinin gerek çevreden buldukları gerekse kendi katkıları. Evet, aslında derneğimiz Başkanımızın da sık sık hatırlattığı gibi bir yardım derneği değil, hizmet ya da yönlendirme yapıyoruz. Bu anlamda çok büyük paralara-bütçelere ihtiyacımız yok. Sadece çalışmaları yürütmeye ihtiyaç duyduğumuz ekip, WEB Sayfası, bizim de görünürlüğümüzü artırmaya, mahallelerde çalışmak ya da daha fazla kadına ulaşabilmek için ek bir bütçeye ihtiyacımız var tabii. Aslında bu tür dernekler Türkiye bir dernek cenneti olmasına rağmen az çünkü bütün bakım ve ev işleri, hele bir de çalışıyorlarsa kadınların üzerinde. Bunun için kadınların fazla vakti yok. Hem evde hem işte çalışmaktan, yaşlı bakmaktan, ev işlerini erkeklere göre daha fazla yapmaktan dernekleşmeye, örgütlenmeye zaman ayırabilmek çok çaba gerektiriyor. O yüzden biz küçük küçük başlayıp yavaş yavaş artırıyoruz. Bu arada Türkiye'de gerçekten güzel gelişmeler oluyor. Örneğin 'İhtimam Derneği', 'Bakım verenler Derneği', Benim Eşitlik Akademisi'ne dahil olduğumda karşılaştığım bazı küçük dernekler Türkiye'de artık bakımın, eşit ebeveynliğin, ev işi paylaşımının imkânlarını sorgulayan hane içinde olanlara dair bakım temelli politikaları farklı açılardan ele alan ilgili babalar platformu, AÇEV'de babalık eğitimleri veren bir sosyal hizmet uzmanı var. Böyle böyle farklı alanlarda birbirini besleyen çalışmalar. Biz de naçizane küçük de olsa dernekleşip adımızı bu işlerde duyurduğumuz 'Biz de varız,' dediğimiz, üye kitlesini genişlettiğimiz, yalnız olmadığımızı duyurduğumuz bir aşamadayız şu anda.

Sule: Somut olarak bir dernek size başvursa, dese ki 'Bizim bulunduğumuz yerde çok fazla boşanmış ya da tek ebeveynli kadın-çocuk var, desteğe ihtiyaçları var, bunlara bir seminer verelim.' Bu tür işleri yapabiliyor musunuz?

Özlem: Tabii. Severek yapıyoruz. 'Bekâr annelerde kendi içimizde bir doktorumuz vardı. Mesela şöyle şeyler oluştu; 'Ankara Çemberini oluşturduğumuzda kendisi de bir bekâr anne olan, psikodrama grup drama eğitimleri veren, afet çalışan bir arkadaşımız bize psikodramayla tanışma, kaynaşma gibi drama etkinlikleri yaptırdı. Orada belli oldu ki, örneğin Serap 'Benim artık bir dernek kurmam lâzım. Benim gibi kadınlara nasıl ulaşırım? Kimseyi tanımıyorum. Yalnız kaldım,' diyerek yola çıkıyor.

Bir başkası doktorluktan emekli olunca, ‘Artık, ben çok fazla dernekle uğraştım. Emekliliğimde daha yeni kendime döndüm ve böyle çalışmalara katılabildim.’ Diyen var. Psikolog, sosyolog, sağlıkçı... farklı mesleklerden kadınlar; özel sektörde çalışanlar var. Biz örneğin Ankara çemberinde bir WhatsApp grubu kurduk. Bu grupta bazen iş ilanları oluyor, duyuruyoruz. Bazı ortaklıklar kuruluyor; örneğin, Güneş Kültür Sanat Derneğiyle Ankara Çemberini oluştururken ben şunu ısrarla önerdim; ‘Kadınlar gelecek ama Anneler nasıl gelsin çocuğu evde bırakıp gelecek, kime bırakacak?’ ve Güneş Kültür Sanat Derneğiyle birlikte eş zamanlı bir oyun atölyesi planladık. Bu dernek, gönüllüleriyle, kendi uzmanlarıyla, çocuklarla atölye yaparken, anneler içeride kendilerine çok iyi geldiğini ifade ettikleri, tanıştıkları, kaynaştıkları bir psikodrama etkinliğinde bir araya geldi. Bizim uzman havuzumuzda psikologlar dahil olmak üzere farklı meslek gruplarından insanlar var. Ara ara paylaşımlar yapıyoruz; duyuruları birbirimizle paylaşıyoruz. Yaz bitip okullar açılıp çocuklar eğitim hayatlarına başlayınca, yakın zamanda annelerle hem seminer hem etkinlik yapacağız. Öteki kurumlarla paslaştığımız yerler de var; örneğin, Büyükşehir Belediyesi sosyal hizmetler biriminin sosyal yardım üzerinden mahallelere giden ekipleri var, biz bu kadın danışma merkezleriyle, eşitlik birimiyle irtibat halindeyiz. Bazı etkinlikleri onlarla birlikte planlayacağız. Hem seminer hem etkinlik ve online eğitimler olacak. Finans okur-yazarlığı eğitimi verildi çünkü özellikle ev işçisi, evde bakım veren, tek başına olan kadınların ekonomik zorluklarla baş etme yöntemi geliştirmesi gerekiyor. Dolayısıyla, finans okur-yazarlığı, psikososyal güçlenme talepleri geldi. Özel sektörde de şirketlerin insan kaynakları birimleriyle, bekâr annelerin çalışma hayatında çok daha büyük sorunlar yaşamasından hareketle izin konusunda biraz daha toleranslı davranılması istendi. Bankalarla görüşüldü ve bazı modellemeler üzerinde çalışıldı. Bunlarda kadınların ekonomilerini, psikososyal olarak güçlenmelerini sağlamak üzere model geliştirmeye çalıştık.

Şule: Boşanmayı çok kötü olarak algılayıp ısrarla ‘Ailesi olsun,’ oradaki şiddet sorununa da ‘Kol kırılsın, yen içinde kalsın,’ diyen bir sistemle birlikte yaşadığımız için, bir de geriye gidiş var, bundan on yıl sonra dernek olarak kendinizi nerede görmek istersiniz?

Özlem: Bu röportaja gelmeden önce, Başkanımız Serap’ın Youtube’da yaptığı son konuşmasına baktığımda, o konuşmada, Kasım ayında yapılacak olan uluslararası ‘Tek başına ebeveynlikle ilgili çalışmada derneğimizin yer alacak olması, toplantıda, dünyada neler oluyor, başka ülkeler ne yapıyor, bunları göreceğ ve kendi ülkemizde olup biteni anlatma fırsatı bulacağız ve Serap şöyle devam etti:

“Ben bu işe girerken, ya ben boşanmıştım, acaba benim gibi boşanmış kadınlar var mı?... Çekirdek ailelerden dışlanıyoruz. Okul veli gruplarından çıkarılıyor, tek başına kadınlar bazen ‘Tehlike’ olarak görülüyor. Onların çocuklarıyla ‘ya, bu zavallı, boşanmış aile çocuğu. Problemlı olur.’ Diye damgalanıyor...” Gibi çok temel, çok insani, kendi hayatımızda olan sorunlardan yola çıkmış. Ben beş yıl kadar önce bunu sorup da böyle bir video çekip paylaştığımda, böyle 50-60 kadın ‘Ben de... Ben de şöyle bir hikâye yaşadım... Ben de şöyle şöyle yalnızlık çektim... Ben de çocuğumu büyütürken çok zorlanıyordum... Boşanma sonrası ben de arkadaş gruplarından dışlandım...’ Diyen çok fazla hikâye duyduğunda çok sevinmiş. Yani aslında ne kadar fazla ve ne kadar yalnızız.” Duygusunu aşmak için beş yıl önce bir kadın bir video çekip yola çıkıyorsa, ben tek başıma Ankara’da mücadele etmeye çalışırken başka benim gibi hem Bakım kriziyle hem çocuğuyla, hem eviyle ve hem de işiyle baş etme arayışında birçok kadınla buluşuyorsam, böyle geniş hikâyeler çok birikiyorsa, beş yıl sonra da Serap’ın anlatımından çok hoşlandığım bir bölüm; beş yıl sonra da bizim derneğimizin de katkısı vardır mutlaka, ‘Yahu bekâr anneler de mi varmış, neymiş bu bekâr annelik, aman bunlar da durup durup boşanmak istiyor. Boşanma da işte böyle abartılıyor, zaten boşanmanın kendisi problem...’ Diyen bir önyargıdan, bir ayrımcılık, bir

dışlanmadan, tek tip bir aile anlayışıyla, tek başına ebeveynlerin çocuklarının da bir aile çocuğu olarak görülmemesinden kaynaklı algının beş-on yıl sonra kırılmış olmasını umuyor, bundan derneğimize de tabi bir pay çıkarıyoruz. Çocuklarımız da öyle boynu bükük, zavallı değil, çok sağlıklı çocuklar. Sağlıklı, güçlü bireyler olarak hayatımıza devam etmek için birbirini güçlendiren kadınlar olarak yan yana gelme konusunda emek verdiğimiz için bence biz sağlıklı toplumun sağlıklı bireyleri olma yolundayız. Türkiye’de benzer alanda çalışan dernekler artacak, çocuklar büyüyecek, belki bizim tek başına büyüttüğümüz gençlerin kurduğu dernekler olacak, onlar da kendi gözlemlerinden yeni anlayışla, yeni dernekler kuracak... Ama benim umudum o ki; derin yoksulluk içinde açlıkla terbiye edilerek mağdur olan, soğuktan donarak ölen büyüyen kız çocuklarının artık daha az böyle bir derin yoksulluk ve yoksunluğa maruz kalmasını, Türkiye’de eşitliğin artmasını dilerim. ‘Aile aile’ diyerek sosyal devletin kendi sorumluluğunu aileye yıkma, ‘Tırnağı olan başını kaşısın,’ anlayışıyla ekonomik yükü bireylerin üzerine yıkma yanılsından dönmelerini umuyorum. Bu, siyasî iktidarın görüşünü paylaşıp paylaşmama meselesi değil. Bütçe hakkımızın gasp edildiği bir dünyada, eşitsiz, adil olmayan bütçelere, kamusal hizmetlere maruz kalma durumunun bir an önce iyileşmesini ve gençlerimizin umudunu geri kazanmalarını umut ediyorum. Bunun için de çabalamaya hem çocuğumu yetiştirip hem fedakâr, saçını süpürge eden, kahrolan, kendi hayatını hiçleştiren, bunun sonucu olarak yalnızlaşan, bir sürü kronik hastalığa sahip olan, hayatını mahvetmiş bir kadın profili değil hem kendini hem birbirini hem de çocuklarını gözetan bir anne, kadın olmaya devam edeceğim.

Şule: Biz de ‘Umudun Kadınları’ Dergisi olarak bu umutlarınıza katılıyoruz. Son olarak ilave etmek istediğiniz bir şey var mı?

Özlem: Derginizin adı, köşenizin adı çok güzel. ‘Kendine Ait Bir Oda’yla bitirebiliriz: Kadınların, kendi üretimlerini yapabildikleri (yazı yazma, düşünme, hayal kurma, vb.) bir odalarının kendilerine ait olan bir köşelerinin olabilmesi iyidir ama yalnızlaşmamak ve birlikte düşünüp üretebilmek için odalardan-köşelerden balkonlara, avlulara, bahçelere çıkıp birbirimize bakalım. Kapı önlerinde buluşalım. Öyle bir dünya hayal ediyorum ki; ortak çamaşırhaneleri, ortak mutfakları, ortak yaşam alanları, paylaşım olsun. Sesimiz böylelikle çoğalacak ve gür çıkacak. Bana bildiklerimi söyleme fırsatı verdiğiniz için size çok teşekkür ederim.

Bir dahaki köşelerde yeniden buluşmayı diliyorum. Bizi sosyal medyada bulup takip edebilirsiniz. Umut niteliksiz bir şey değildir. Umudu artı-değere dönüştürmek dileğiyle tüm izleyicileri selamlıyorum. Umut paylaşmaktır.

Şule: Biz çok teşekkür ederiz.

29 Eylül 2026

https://www.linkedin.com/checkpoint/challengesV2/AQGScKyOm3WPNgAAAaDxqzVBDn4qQILi_BYN5pP95ESI6y8LxixPovv7AycrcXX4DQiAvE5IqY6OQwph9NkDXo67YrG02fjB_A?ut=2wlW91o6D_qss1

https://www.facebook.com/bekâranneler.org/?locale=tr_TR

<https://x.com/bekârannelerder>

<https://www.instagram.com/bekârannelerdernegi/>

Eposta: Destek talebi, gönüllülük/katkı ya da kurumsal iş birlikleri için e-posta aracılığıyla bizimle iletişime geçebilirsiniz.

info@bekâanneler.org

<https://bekâanneler.org/>

ROJİN KABAİŞ BİR MEŞALEDİR!

YAZAN: Damla CANBAY

canbaydamla09@gmail.com

Hatırlarsınız...

Tarih 15 Ekim 2024. Van Gölü'nün Mollakasım Mahallesi sahilinde Rojin Kabaış'ın cansız bedeni bulundu.

O günden bugüne, ölümünün bütün yönleriyle aydınlatılması beklenirken sorular cevapsız kaldı. Bir genç kadın hayattan koparıldı. Bir evlat toprağa verildi. Bir baba ise kızının ölümünün ardındaki gerçeği öğrenebilmek için günlerce, aylarca, yıllarca mücadele etmek zorunda bırakıldı.

Peki son günlerde ne duydu bu babanın kulakları?

Hangi cümleyle verdiği mücadele yok sayıldı?

Hangi sözle acısı bir kez daha sınıandı?

Hangi vicdansızlık karşısında bir baba, kızının ölümünün hesabını sormanın bile ne kadar zor olduğunu yeniden yaşadı?

“Ateş düştüğü yeri yakar.”

Hayır efendim, yakmaz.

Çünkü o ateş yalnızca düştüğü yeri yakmıyor.

O ateş bana, sana, bize, hepimize düştü.

Toplumun vicdanına düştü.

Ve yıllardır ciğerimizi yakıyor.

Rojin ve onun gibi hayattan koparılan her kadın, karanlığın içinde bir meşaleye dönüşüyor. O meşale, görmek istemediğimiz ne varsa onları görünür kılıyor. Suskunluklarımızı, kayıtsızlıklarımızı, adalet karşısındaki çaresizliğimizi...

Rojin bir meşaledir.

Ve o meşale yalnızca Rojin için yanmıyor.

Gülistan için, Özge için ve isimlerini bile hatırlayamadığımız, hayatları yarım bırakılan binlerce kadın için yanıyor.

“Ateş düştüğü yeri yakar” demeyin.

Çünkü ateş, toplumun ortak vicdanına düştüğünde hepimizi yakar.

Günü gelir, bir babanın gözyaşı bir damla olmaktan çıkar, bir okyanusa dönüşür. O okyanus, insanlığından parsel, parsel vazgeçenlerin kurduğu kayıtsızlık duvarlarını aşar.

Bizler Rojin için, Gülistan için, Özge için ve yaşam hakkı ellerinden alınan bütün kadınlar için o ateşin bir parçası olmak zorundayız.

Çünkü ancak böyle hissederiz yaşadığımız toplumu.

Ancak o ateşin bir parçası olduğumuzda kendi iskeletimizi ısıtır, insanlığımızı hatırlarız.

Nazım Hikmet'in dizeleriyle sormalıyız:

“Sen yanmazsan, ben yanmazsam,

Nasıl çıkar karanlıklar aydınlığa?”

Oysa ortada yalnızca acı değil, gerçeği reddetme çabası da var.

Oysa bir de halkı aptal yerine koyan bir anlayış var.

6 Kasım 2024 tarihli adli tıp raporunda iki farklı erkeğe ait DNA bulgusunun yer aldığı yönündeki açıklamalar kamuoyuna yansımaya rağmen, Rojin'in ölümünün bütün yönleriyle araştırılması talebinin siyasi zeminde karşılık bulmaması, hepimizin üzerinde düşünmesi gereken ağır bir tabloyu ortaya koyuyor.

Bir babanın acısı bu kadar derinken yüzünü başka tarafa çeviren herkesin aynaya bakması gerekir.

Çünkü burada yalnızca bir ailenin acısından söz etmiyoruz.

İnsanlığın diri diri gömülmeye çalışılmasından söz ediyoruz.

“Uygar kayıtsızlık” dediğimiz şey, bir sarmaşık gibi toplumu sarıyor. Önce vicdanı, sonra adalet duygusunu, en sonunda da insanlığımızı boğuyor.

Çürüme bazen büyük sözlerle başlamıyor.

Bazen tek bir cümlede başlıyor:

“Ateş düştüğü yeri yakar.”

Sonra kokuyor bu toplum.

Öyle bir koku ki...

Kadınların isyanından, bir babanın çaresizliğinden, adalet arayışının yalnızlığından ve toplumun sessizliğinden yükseliyor.

Nefes alamıyoruz.

Uyuyamıyoruz.

Öyle bir düzen yaratılıyor ki, uyurken bile uyanık kadınlar çoğalıyor.

Gözlerini kırpmaya sayısını azaltarak yürüten kadınlar...

Korkuyla adım atan kadınlar...

Yıldızların görünmediği, karanlığın sokaklara sindiği caddeler...

Ve bütün bunların ortasında hâlâ sönmeyen bir inanç var içimde.

Çünkü biliyorum:

Meşaleler karanlıktan korkmaz.

Rojin'in meşalesi de sönmeyecek.

Gülistan'ın, Özge'nin ve adını bilmediğimiz binlerce kadının meşalesi de...

Belki bugün küçücük bir ışık gibi görünüyor.

Ama her birimizin vicdanında yanan o ışıklar birleştiğinde, karanlığın saklayabileceği hiçbir şey kalmayacak.

Bir gün kadınlar gökyüzüne bakacak.

Çünkü yıldızlar oradadır.

Ve birkaç damla gözyaşıyla anacaklar Rojin'i.

Bir tören gibi...

Bir yas gibi...

Kalbimizde hiç bitmeyecek bir söz gibi:

Rojin'i unutmayacağız.

Rojin'i yaşatacağız.

Ve onun yaktığı meşaleyi birbirimize teslim edeceğiz.

YAZ BOZ TAHTASI

YAZAN: Emine ORTAKAYA

E_mine_ortakaya@hotmail.com

“Tık tıık! Ben geldim! Bakalım bu evde LGBTİ+ kimse var mı? Ha! Yok mu? O halde hemen içinizden birini LGBTİ+ yapmamız lazım. Oh, yooo! Hemen öyle itiraz etmeyin... Her aileden biri mutlaka LGBTİ+ olacak...”

Bu işi neresinden tutsak, önce anlatmaya neresinden başlasak acaba? İnsan kendini bazen ne kadar çaresiz hissediyor ve biz bu duyguyu son yıllarda ne kadar da sık yaşıyoruz; arsız-molasız tam, ‘Bir fenalığı daha savuşturduk,’ diyemeden üstüne daha da yenileri ve fenaları geliyor. ‘Aile Güvenliği’ gerekçesiyle LGBTİ+’lara yapılan tutuklamalar da bunlardan bir tanesi; (sanki LGBTİ+’ların mensubu bulunduğu aileler korunacak aile statüsünün dışındaymış gibi) Toplumu ezmek, çaresiz bırakmak, toplumun umudunu tamamen yok etmek ve geriye kalanlara da iyi bir gözdağı vermek...

Bu toplumda acaba hangi akli evvel baştan heteroseksüel olan birinin baskıyla, yönlendirmeyle, zorla veya özendirmeyle homoseksüel olabileceğini düşünüyor? İnsanımız bu kadar cahil mi yoksa işine öyle geldiğı için mi bu koroya katılıyor? Hadi diyelim ki kadınlar erkeklerin gücüne ve toplumdaki daha özgür oluşlarına özendiğı için homoseksüel oluyor, peki ya erkekler? Erkek egemenliğinin böylesine baskın olduğı bir toplumda hangi erkek isteğe bağılı olarak homo olmayı seçer ve kendisine halk deyiimiyle ‘ibne’ dedirtir?

Soru sormaya biraz daha devam edelim: şu LGBTİ+ vatandaşlarımız sadece cinselliklerini öne çıkararak mı yaşar yoksa bu toplumumuzun hastalıklı bir hezeyanından veya fantezisinden mi kaynaklanır? Neden bu insanların aynı zamanda saygın birer meslek sahibi olduğunu düşünmüyoruz, bu insanların tıpkı toplumun öteki bireyleri gibi yatak odalarındaki mahrem ilişkilerinden bize ne, neden öteki heteroseksüellerin sapık olanlarıyla, karşı cinse zarar verenleriyle değıl de homoseksüellerin cinsel davranışlarıyla ilgileniyoruz, hele onları itici bulanlarımız neden tecavüze kalkışıyor ve aslı görevi her vatandaşını korumak olan devlet neden bu vatandaşlarını ayırıştırıp üstelik de yatarı olmadığı halde ‘Zulüm Evleri’ne tıkıyor ve onların kaldıkları süre içerisinde oradaki can güvenliklerini sağlamıyor, mesela neden onları teşhir edip sonra da genel kovuşlara yerleştiriyor yoksa kovuşlardaki heteroseksüeller bundan görev çıkarıp LGBTİ+’ları linç etsinler mi isteniyor?...

Ben hiçbir zaman inanmadım ama AKP ‘Yolsuzluk, yoksulluk ve yasaklarla mücadele’ edeceğini söyleyerek iktidara gelmemiş miydi? İktidara geldikten kısa süre sonra da Avrupa Birliğı Müktesebatı çerçevesinde kadın açılımı, Kürt açılımı, Alevi Açılımı gibi uygulamalarla dış dünyada toplumunu kucaklayan İlmli İslamcı yönetim olarak kendi propagandasını yapmamış mıydı hatta Uluslararası bir sözleşme olan ‘İstanbul Sözleşmesi’, 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul’da bizim ülkemizin ev sahipliğinde imzaya açılmamış mıydı? Henüz sözleşmenin imzalanmasının üstünden 10 yıl geçmişken Türkiye, sözleşmeden 1 Temmuz 2021 tarihinde resmen çekilmedi mi?

Erdoğan iktidarının başlangıcındaki kadrosunu oluşturmada önceki o ‘İlmli, demokrat Müslüman’ kimliğinden sıyrılıp, tüm kadrolarını oluşturmuş, kendine güvenen, diktatör bir kimliğe son 11 yıldır avdet etmiştir ve gerçek olan bu kimliğidir, yalan, sahte olan iktidarı ele geçirmek için büründüğü ilk ‘İlmli, demokrat İslamcı’ kimliğiydi; Genel ev kadınlarına, modern kıyafet giyenlere, eşcinsellere bol bol özgürlük sözü verdi ve oylarını aldı, oysa şimdi...?

Öyle ya; ‘İnsan denilen eğri bir değnekten dümdüz bir tahta çıkaramazsın.’ Bu da insanın ahlak zafiyetinin, çelişik durumunun düzelemez olduğunun bir kabulü gibidir. Bizim örneğimizde de Erdoğan’ın aslına avdet ettiğini hatta son Birleşmiş Milletler Genel kurulunda da ‘Küresel

cinsiyetsizleştirme politikalarının aile kurumuyla birlikte masum çocukları da hedef alan bir kuşatmaya dönüştüğünü bilmemiz lâzım. Bu kuşatmayı ancak kadın ve erkekten oluşan aileyi koruyarak kırabiliriz. Türkiye, lobilerin saldırılarına rağmen aile ve çocukların korunmasında inisiyatif almaya devam edecektir.' Diyerek LGBTİ+'lara yapılan operasyonlara devam edileceğini ima ederken aile kavramının içerisine de sadece karşıt cins evliliklerini yerleştirdiğini kesin olarak belirtmektedir.

Peki, biz bu durumda ne yapabiliriz? Bize aykırı gelse bile ötekilerin haklarını da savunmak da dahil olmak üzere hak örgütlerinin oluşumuna bilfiil ve aktif olarak katkıda bulunabiliriz. Aktif, yerinde ve zamanında gerçekleşecek eylemlere katılarak, maddî ve fikirsel destek verebiliriz. Birlikte yapılan her eylem daha çok birleşmeyi-bütünleşmeyi beraberinde getirecektir.

Birlikten Kuvvet doğar

Eylül 2026

DÜNYAYI TERSİNE ÇEVİRELİM

YAZAN: Nursel DEMİR

nurseldemirfem@gmail.com

Tahakkümün Olmadığı Bir Dünya Tasavvuru

Dünyayı tersine çevirelim. Ama yalnızca koltukları değil. Dili, hukuku, zamanı, üretimi, bakışı da tersine çevirelim. Bu bir vitrin değişimi değil, kadınlar geldi, sıra bizde ütopyası hiç değil. Bu, tahakkümün yerini ilişki ağlarının aldığı bir dünya tahayyülü. Bakımın, eşitliğin ve adaletin merkez olduğu bir düzen. Çünkü mesele iktidarın cinsiyeti değil. Mesele iktidarın doğası.

İktidarı Yeniden tanımlayalım.

Bu tersine dünyada devlet başkanlarının çoğu kadın olabilir. Ama asıl değişen şey sayı değil, siyaset kültürü.

Meclis kürsülerinde bağırın, birbirini susturan figürler yok.

Söz kesmek ayıp. Söz büyümek erdem.

Karar mekanizmalarında kadınlar, engelliler, yaşlılar, gençler var. Kız çocuklar ve oğlan çocukları için ayrı komisyonlar değil, toplumsal cinsiyet eşitliğini gözeten ve çocukların birlikte söz sahibi olduğu, birlikte düşündüğü kuşak meclisleri var.

Bir yasa çıkmadan önce şu sorular soruluyor;

Bu karar doğaya ne yapar?

Bu karar bakım emeğini nasıl etkiler?

Bu karar engellilerin erişimini genişletir mi, daraltır mı?

Bu karar yaşlıları yalnızlaştırır mı, toplumsallaştırır mı?

Bütçe görüşmeleri savunma harcamaları üzerinden değil, bakım harcamaları üzerinden yapılıyor. En güçlü bakanlık Bakım ve Yaşam Bakanlığı.

Ekonomi Büyüme Değil İyilik Hali

Gayrisafi yurt içi hasıla tek ölçüt değil artık. Toplumsal İyilik Hali Endeksi var. Ev içi emek ekonomik değer olarak kabul ediliyor. Yaşlı bakan, çocuk büyüten, engelli yakınına destek olan herkes emekçi sayılıyor. Sigortası var. Emekliliği var.

CEO'ların çoğu kadın olabilir. Ama başarı ölçütü kâr oranı değil. Bir şirket ne kadar az karbon saldıysa, o kadar başarılı. Ne kadar çok kreş açıtıysa, o kadar itibarlı. Ne kadar çok engelli çalışanı erişilebilir koşullarda istihdam ettiyse, o kadar ödüllü. Yönetim kurullarında kota yok. Çünkü eşitlik sıradanlaşmış.

Doğa Kaynak Değil Akriba.

Nehirler hukuki özne. Ormanların avukatı var. Toprak davacı olabiliyor. Madencilik projeleri kaç kişiye iş sağlar diye değil, kaç canlıyı yerinden eder diye tartışılıyor. Ekofeminist bakış anayasal ilke. Bir dere kirletildiğinde ceza para değil. Zarar gören ekosistemi onarma yükümlülüğü. Şehirler otomobil merkezli değil. Yürünebilir. Tekerlekli sandalyeyle erişilebilir. Çocuk arabasıyla rahat dolaşılabilir. Parklar süs değil. Kamusal terapi alanı.

Dil Devrimi.

Adam gibi denmiyor. İnsan gibi deniyor. Zayıf halka denmiyor. Gücü elinden alınmış deniyor. Ama zamanla o da gereksizleşiyor. Çünkü kimsenin gücü elinden alınmıyor. Bağırarak güç göstergesi değil. Sakinlik güç. Sessizleştirilenlerin sesi kamusal değer.

Çocukluk, Yaşlılık, Engellilik.

Kız çocuk ve oğlan çocuğu aynı oyuncakla oynuyor. Kimse oyuncakları renklere göre ayırmıyor. Okullarda itaat değil, eleştirel düşünce öğretiliyor. Bakım bilgisi var. Empati dersi var. Toprakla temas zorunlu. Bir oğlan çocuğu ağladığında, kimse erkek adam ağlamaz demiyor. Bir kız çocuk yüksek sesle konuştuğunda, kimse ayıp demiyor. Yaşlılar yük değil, hafıza. Mahallelerde kuşaklararası yaşam evleri var. Engellilik lütuf üzerinden değil, tasarımın başlangıç noktası üzerinden konuşuluyor. Erişilebilirlik sorusu sonradan değil, en baştan soruluyor.

Şiddet, Medya, İlişkiler.

Kadınlara yönelik şiddet azalmış. Çünkü güç ilişkileri dönüşmüş. Sığınaklar var ama daha çok güçlenme merkezleri gibi çalışıyor. Erkeklik tahakküm değil, eşlik olarak yeniden tanımlanmış. Medya reyting için acı teşhir etmiyor. Failin kravatı değil, sistem konuşuluyor. Aşk sahiplenme değil. Kıskançlık sevgi değil. Bakım bir tarafın doğal görevi değil.

Zaman ve Devlet Refleksi.

Hız kutsal değil. Yavaşlamak tembellik değil. Dinlenmek hak. Kadın yorgunluğu tarih kitaplarında kalmış. Çünkü yük eşit dağılmış. Bir afet olduğunda ilk kurulan çadır güvenli alan. Engelli erişimi ilk günden planlanıyor. Yardım dağıtımında hane reisi erkek değil. Hane eşitliği esas.

Peki Ya Riskler.

Kadın yüzlü ama erkekleşmiş bir iktidar mümkün mü? Evet.

Çünkü ataerki yalnızca erkeklerin sistemi değildi. Bir zihniyetti. Bu yüzden süre sınırlamaları var. Yatay denetim kurulları var. Şeffaflık var. Bağlayıcı etik konseyleri var. Bakım ekonomisi yeniden kadınların sırtına yüklenebilir mi. Bu risk görülmüş. Bakım, cinsiyetten bağımsız bir yurttaşlık sorumluluğu olarak tasarlanmıştır.

Doğaya hak tanımak ekonomik gerilim yaratabilir mi?

Evet. Ama geçiş programları var. Ekolojik dönüşüm fonları var. Ya doğa ya iş ikilemine sıkıştırılmıyor kimse.

Erkekler bu dünyada dışlanmış hisseder mi?

Başlangıçta belki. Ama bu bir rövanş düzeni değil. Dönüşüm alanı açılmış bir düzen. Ütopyanın en büyük çatlağı insan, en büyük risk insan. İnsan hırslıdır. İnsan korkar. İnsan iktidarı

sever. Hiçbir sistem insanı tamamen dönüştüremez. Bu dünya kusursuz değil. Ama farkındalıklı. Hata yaptığında geri adım atabiliyor. Özür kurumu var. Tam eşitlik yok. Ama eşitsizlik meşrulaştırılmıyor. Şiddet tamamen bitmemiş olabilir. Ama normalleştirilmiyor.

Ve belki en gerçekçi kısmı şu.

Bu dünya bir gecede kurulmadı. Yazılarla başladı. Yerel meclislerle başladı. Afetlerde kurulan dayanışma ağlarıyla başladı. Kadınların hayır demesiyle başladı. Tersine çevirmek bir devrim değil. Bir birikim.

25 Eylül 2026

DUYGULARIMIZI İFADE EDEBİLİYOR MUYUZ?

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ KURUMU 1

YAZAN: Menekşe KOCAK

meneksekck06@gmail.com

Yazıma bir hafta önce Habertürk televizyonunda (19 Ağustos 2026) izlediğim bir haberle başlıyorum: "Nüfus yaşılanıyor. Bakım sorunu kapıda. Yaşlı nüfus 5 yılda %25 arttı, 10 milyona yaklaştı."

Evet, çok doğru ve yerinde bir haber ama eksik, hatta yanlış. Çünkü haberde "Bakım sorunu kapıda" deniyor; oysa hem yaşlı hem de engelli bireyler şu anda yoğun olarak bakım sorunu yaşıyor.

Emekli maaşlarının düşüklüğü, sağlıklı beslenememe gibi nedenlerle milyonlarca yaşlımız şimdilik yatalak olmadan ayakta durmaya çalışıyor. Bu durum nereye kadar sürdürülebilir ki...

Ayrıca engelli evladına bakan aileler de hızla yaşılanıyor ve kendileri de bakıma muhtaç hale geliyor.

Gerçek şu ki Türkiye'de 10 milyona yakın yaşlı ve 8 milyona dayanan engelli birey var. Mevcut sistem "yaşlıya evlatları, engelliye ebeveyni baksın" felsefesi üzerine kurulmuş. Devlet sadece ailenin geliri açlık sınırının altında ise bakım parası adı altında birazcık yardımla bu işi götürmeye çalışıyor ama nafile... Her yerden imdat çıgıkları yükseliyor.

Muhalefet ve STK'lar ise genellikle "Engelli Bakanlığı kurulursa sorunlar giderilir" görüşündeler. Bana göre Engelli Bakanlığı'nın kurulması sorunlara çözüm olmaz; çünkü bakanlığın

mevzuatının hazırlanması ve teşkilat yapısının kurulması, altyapı ve personel giderleri düşünülürse çok büyük zaman ve maliyet gerektirir.

Ayrıca engelli ve yaşlı bireyler sadece "Engelli Bakanlığı'ndan hizmet almalıdır" gibi bir algı oluşması nedeniyle toplumsal bütünleşmeye engel de olabilir. Mesela MEB'de kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin durumu daha da zorlaşabilir.

Ben naçizane "Yeni Türkiye Engelli Modeli" adı ile bir sistem geliştirdim. Bu sistemde KDK, TİHEK gibi bakanlıklarla birlikte çalışan Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Kurumu'nun kurulmasını öneriyorum.

Bu modelde Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, MEB gibi icracı bakanlıklar engelli ve yaşlılara verdikleri hizmete devam edeceklerdir.

Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Kurumu'nun görevleri şunlar olacaktır:

1. Hizmet Standardizasyonu Oluşturmak

Kurum, engelli ve yaşlılara verilen hizmetlerin standardizasyonunu oluşturacak; yani hizmet verilirken uyulması gereken kriterleri ve hizmetin veriliş sürecini belirleyecektir.

Mesela Sağlık Kurulu Raporları şaşırtmaya devam ediyor. Yakın arkadaşımın otizmlı oğlu kendi başına dışarı çıkabiliyor ve öz bakımını yapabiliyor. Yenilenen Sağlık Kurulu raporu %90 tam bağımlı olarak verildi. Bakım aylığı ve ÖTV'den yararlanıyor. Bir arkadaşımın çocuğu bezli, aile olmadan evden çıkamıyor; yenilenen raporunda %80 kısmi bağımlı olduğu belirtildiği için bakım parası alamıyor. Oysa ailenin tek geliri babadan alınan nafaka ve bakım parasından oluşuyor.

2. Veri Tabanı Oluşturmak

Bakanlıklar, yerel yönetimler ve STK'ların hizmet verdiği engelli ve yaşlı bireylerle ilgili veri tabanı oluşturmak ve hedef kitlenin ihtiyaçlarını belirlemek.

Bakanlıklar, yerel yönetimler ve STK'ların engelli ve yaşlılara hizmet veren personel, bina, araç-gereçle ilgili veri tabanı oluşturmak ve bunları verimli, sürdürülebilir biçimde değerlendirmek.

3. Mevzuat Hazırlamak

Bakanlıklarla iş birliği yaparak engelli ve yaşlı bireylere verilecek hizmetlerle ilgili mevzuat hazırlamak.

Mesela mevcut yönetmeliğe göre 72 yaşında bir anne, 30 yaşında engelli kızı ile aynı bakımevinde kalamıyor. Çünkü mevcut sistemde engelli kız, engellilere hizmet veren bakımevinde kalabilir. Ayrıca huzur evinde kalmak için 70 yaş üzeri olmak gerekir.

Önerdiğimiz modelde Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Kurumu sahadaki bu durumu fark eder ve kısa sürede mevzuatı değiştirir. Kurumun planlama ve bakımla ilgili birimlerine iletir.

4. Hizmet Planlaması Yapmak

Kurum, oluşturulan veri tabanından hareketle dengeli ve eşit hizmet planı yapar. Devlette böyle bir planlama yok. İşin acı olanı, model gösterilen Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin hizmetlerinde bile planlama olmaması. Zira Mamak Belediyesi'nde engelli bireye hizmet veren hiçbir tesis yokken, Çankaya Belediyesinde ABB 'nin engelli bireylere hizmet verecek olan 5. Öveçler Engelsiz Spor ve Oyun Merkezini açması bunun göstergesi.

Gerçek şu ki otizmlı oğlumu Ankara'da hastaneye gitmek için bırakabileceğim ne devletin ne belediyenin bir kurumu var. Çare arayan da yok; söz verip oyalıyorlar bizleri.

5. Hizmet Çeşitliliği Geliştirmek

Kurum, klasik eğitim ve hizmet anlayışının dışına çıkarak Türkiye gerçeklerine uygun hizmet modelleri geliştirecek ve pilot uygulamalar yaparak sürdürülebilir ve verimli sistemleri hayata geçirecektir.

Mesela yukarıdaki anne-kız durumunda olanlar, ihtiyaç duyduğu desteğe göre sınıflandırılarak uyumlu birliktelik sağlayacak gruplara hizmet veren küçük köy tipi merkezler açılabilir.

Yine otizmlı bireylerle ilgili STK'lar, devletten yer, altyapı, eğitim ve sağlık hizmeti desteği alarak kendi yaşam köylerini kurabilecek kapasiteye sahiptir. Yeter ki devlet öncü olsun; kaynak için aileler desteğe hazır.

6. Teknolojinin İmkânlarını Kullanmak

Teknolojinin imkânlarını kullanarak ihtiyaç duyulan araç ve gereçlerin üretimine, kullanımına imkân hazırlamak.

Mesela Sağlık Bakanlığı'nın SMA hastalarının istediği ilacın muadilini üretme girişimi gibi projeleri hayata geçirmek.

Denetim ve bakımda dijital takip sistemlerini geliştirmek, okullarda, evlerde, bakım merkezlerinde yaygınlaştırmak. Üniversitelerin silikon vadilerinde ihtiyaç doğrultusunda çalışmalara olanak vermek.

7. Denetim Mekanizması Oluşturmak

Kurum, tüm hizmetlerin denetimini sağlayacak. Sorunlara ilgili bakanlık yetkilileriyle birlikte çözüm üretecektir.

Bugün medyaya yansıyan bakımevlerindeki şiddet görüntüleri bir süre konuşuluyor. Açıklamalar yapılıyor, mahkeme başlıyor. Birkaç yıl sonra suçlular komik cezalarla işin içinden çıkıyor. Sistem hiç sorgulanmıyor.

8. STK ile çalışmak

Önerilen sistem, STK hizmetlerini takip edecek, onlarla birlikte projeler üreterek sorunların çözümünde toplumsal katkıyı destekleyecektir.

Ayrıca Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Kurumu Başkanı, Bakanlar Kurulu toplantılarına katılarak en üst düzeyde bakanlıklar arası hizmet koordinasyonu için gerekli altyapıyı oluşturma olanağına sahip olacaktır.

Kurum, deneyimli personeliyle öncü rolü üstlenecek; bakanlıkların engelli bireylere yönelik kaynaklarını verimli ve sürdürülebilir biçimde kullanacaktır. Mesela Sağlık Kurulu raporu istediği gibi çıkmayan aileler, hakem bir hastane ile yeni bir rapor talebinde bulunuyor. Eğer kriterler net olsa binlerce rapor için harcanan kaynak ve zaman farklı alanlara kaydırılabilir.

Yine devletin bakımevi yapması ve işletmesi oldukça büyük kaynak gerektirir. İnsanların kendi yaşam alanlarını yapacağı projelere yönelmek çok daha ekonomiktir.

MEB her yıl orta ağır özel eğitim uygulama okulları için ders kitabı bastırıyor okullara gönderiyor. Ne güzel hizmet değil mi? Sorun şu ki bu kitaplar öğrencilerin seviyesinin çok ama çok üstünde olduğu için okulların depolarında birikiyor ve çöpe gidiyor. Buraya ayrılan kaynak öğrencilerin sosyalleşmesini sağlayacak projelere harcanabilir.

Ayrıca kurum, geliştirdiği projeleri Bakanlar Kurulu'na sunarak bütçeden ödenek talebinde bulunacaktır.

Gelecek yazımızda Türkiye Engelli Model'ini açıklamaya devam edeceğiz. Görüşmek üzere hoşça kalın

KAYNAKÇA

· Habertürk TV, 19 Ağustos 2026.

7.09.2026

BİR KADIN ELİ

YAZAN: Emine KAMÇI

eminekamci@hotmail.com

Alışveriş yapmak için evden çıktım. Caddeye çıkan yokuşu bitirince sola dönüp kaldırımda ilerlemeye başladım. Sağımdan solumdan geçen insanlardan bazıları beni, kırık kopuk olan sarı çizgilere yönlendirmeye çalışıyorlardı. Oysa bu çizgiler olmazsa, şu anki halinden daha elverişli olurdu herhalde. Epey bir ilerlemiştim ki bir kadın yanıma gelip ‘Ben sizi tanıyorum, isterseniz size yardım edebilirim’ dedi. Aslında gideceğim yeri biliyordum ama kadının bu samimi davranışını yanıtsız bırakmak istemedim. Yürümeyi birlikte sürdürerek konuşmaya başladık.

‘Geçen gün sizin çöp atmak için konteynırı aradığınızı gördüm ama ben size yardım etmek istediğim halde bunu yapamadım. Çünkü hem birazcık uzağınızdaydım hem de ellerim hamurluydu,’ dedi.

Evet, o günü anımsıyorum. İşte söz konusu gün yine bir iş için dışarı çıkmış, çöp torbasını da yanıma alıp atmayı planlayarak köşenin başına kadar ilerlemiştim. Ancak çöp konteynırını bir türlü bulamamıştım. Malum, serde körlük vardı. Sonradan öğrendiğime göre çöp konteynırı park edilmiş araçların arkasında kalmıştı. Bir süre daha araştırıp da çabalarım sonuçsuz kalınca, ben de elimdeki torbayı, önceki günlerden kalan, yol yapım artığı bir kum yığınının üstüne bırakmıştım. Eğer yanımdan birileri geçseydi, konteynırın nerede olduğunu onlara soracaktım ama böyle bir şey de olmadı. Daha önceleri çöp konteynırı hep evimizin önünde dururdu. Bu yüzden de hiç sıkıntı yaşamazdım. Her neyse çöp torbasını kum yığınının üzerine koyduktan sonra yokuşu çıkmaya başlamıştım.

Konuşma sırasında, yanımda yürüyen kadının, evimin sokağının karşı köşesinde iş yeri olduğunu öğreniyorum. Buranın, caddede bulunan bir unlu mamuller dükkanının ayrı bir birimi olduğunu söyledi kadın. Yani orada hamur yoğurup yufkalar açıyormuş. Söylediğine göre yaklaşık on yıl önce eşine böbreğini vermiş. Adamcağız da malûlen emekli olmuş. Şimdi artık kadın kocasının yerine çalışıyormuş. Ben o unlu mamuller dükkanına sık sık uğradığım halde bu ürünlere bir kadının elinin değdiğini hiç düşünmemiştim. Tabii ki erkekler de bu tür işlerle uğraşırlardı.

Dahası çoğunlukla fırıncılar erkekti. Bu kadının yaşamı beni çok etkilemişti. Adlarımızı birbirimize söyledikten sonra ayrıldık.

Sanırım bundan sonra sokağımın köşesini dönmeden önce, bu kadını düşünecek, orada olsun, olmasın, hep onu elleri hamur içinde olarak hayal edecektim. Benim işim belli olmazdı; belki bir ara onun ziyaretine bile gidebilirdim.

Yine bir gün çöp atacak olursam, konteynırı da bulamazsam, bu kadıncağız da bana yardım için işini gücünü bırakıp ellerini yıkamak zorunda kalmasın diye, bu sabah mahalle muhtarımızı aradım ve sokakların tadilatı nedeniyle çöp konteynırımızın durmadan yerinin değiştirildiğini bildirdim. Ne de olsa o da bir kadındı; belki bu işe onun da eli değerse, olumlu işler çıkardı, kim bilir?

Gerçi yıllardır mahalleyle, özellikle de biz engellileri ilgilendiren açık kalan çukurlarla, zamanla yağmurdan, çamurdan, aşırı güneşten tahrip olmuş sarı çizgilerle ilgili yaşamış olduğumuz sorunları aktardığım olmuştur; kendisi de bunları belediyeye ilettiğini belirtmiştir ancak, aynı sorunlarla ne yazık ki karşılaşmaya devam ediyoruz. Ağaçların diplerindeki çukurlara düşüyor, kaban, kopan çizgilere takılmaya, dahası yere kapaklanmaya devam ediyoruz. Biz görmeyenleri bir yana bırakın, aynı sıkıntıları gözleri gören yurttaşlarımız bile yaşıyor.

Aslında tüm bunlar, bu sorunlar bir bilinç işi, bir sorumluluk işi. Gerek sıradan yurttaşlar gerekse tüm bu işlerden sorumlu görevliler, gerçekten bunların bilincine sahip olurlar ve sorumluluklarını kendi işleriymişcesine ele alırlarsa nihai çözüme ulaşılabilir.

Ülke genelinde sorunlarımızı düşünecek olursak, yukarıda sözünü ettiklerim, devede kulak gibi görünebilir. Ne var ki ateş düştüğü yeri yakıyor. Hani derler ya, ‘Çeken bilir!’ diye. Deve kulak hikayesi de olsa, bizim sorunumuz, bize dağ görünür.

Ülke olarak, tüm sorunlarımızdan, sıkıntılarımızdan sonsuza dek arınmamız dileklerimizle. Umutla kalın.

BİLİM DÜNYASINDA BU AY EYLÜL 2026

HAZIRLAYAN: Selvet BAYRAKTAR TOKAT

selvetbayraktar@hotmail.com

Merhabalar Umutun Kadınları Dergisi dostları. Yepyeni bilimsel araştırmalarla sizlerleyiz.

Önce Başlıklar:

- 10 Dakikalık Yavaş Koşu Beyni Uyararak Odaklanmayı Artırıyor
- Birlikte Yemek Yemek Depresyon Ve Bunama Riskini Düşürüyor

- Bebeklerde Gıda Alerjisi Anne Karnında Önlenebilir Mi?
- Nörolojide Çığır Açan Çalışma: Diş Fırçalamak Beyni Bakteriyel İltihaptan Koruyor

10 Dakikalık Yavaş Koşu Beyni Uyararak Odaklanmayı Artırıyor

Nörobilim ve spor tıbbı dünyasında, egzersizin zihinsel sağlık üzerindeki etkilerine ilişkin ezber bozan bir araştırma yayımlandı. Japonya'daki Tsukuba Üniversitesi araştırmacıları Hideaki Soya ve Ryuta Kuwamizu liderliğinde yürütülen çalışma, yüksek efor gerektirmeyen çok yavaş koşuların beyin fonksiyonlarına etkisini inceledi. Imaging Neuroscience bünyesinde yayımlanan araştırmada, bilim insanları katılımcıların beyin aktivitelerini yüksek hassasiyetli görüntüleme teknikleriyle takip etti. Araştırma kapsamında katılımcılar, kişisel kondisyon seviyelerine uygun olarak yürüyüş hızını geçmeyecek ancak hafif bir jog (tempolu koşu) ritmini koruyacak şekilde 10 dakikalık koşu protokolüne tabi tutuldu.

Elde edilen veriler, minimum eforla yapılan bu kısa yürüyüş temposundaki koşunun, beynin duygusal kontrol, karmaşık düşünme ve odaklanmadan sorumlu bölgesi olan "prefrontal korteks" alanındaki kan akışını ve doku aktivasyonunu belirgin şekilde artırdığını gösterdi. Egzersiz öncesi ve sonrası yapılan bilişsel testler, 10 dakikalık yavaş koşunun ardından bireylerin genel ruh halinde ve motivasyon seviyesinde hızlı bir yükselme yaşandığını ortaya koydu.

Ayrıca katılımcıların odaklanma kapasitesini ve bilişsel hızını ölçen yürütücü işlev testlerinde tepki sürelerinin kısaldığı saptandı. Uzmanlar, yoğun antrenman yapmaya vakti veya kondisyonu olmayan bireyler için yavaş tempolu kısa koşuların zihinsel dinginlik açısından ideal bir seçenek olduğunu kaydetti. Araştırmada dikkat çeken bir diğer unsur ise koşu esnasında vücudun doğal ritmiyle oluşan yukarı-aşağı kafa hareketleri oldu. Bilim insanları, ritmik kafa hareketleri ile koşu sonrasında hissedilen neşe ve rahatlama arasında pozitif bir bağ buldu.

Küçük bir grup üzerinde yürütülen çalışmanın ardından uzmanlar, spor salonlarında ağır tempoyla çalışmak yerine açık havada atılacak 10 dakikalık yavaş bir turun bile beyin sağlığını ve günlük odaklanma kapasitesini korumada yeterli olacağını bildirdi.

Birlikte Yemek Yemek Depresyon Ve Bunama Riskini Düşürüyor

Kulağa gerçek olamayacak kadar iyi geliyor olabilir ancak yeme alışkanlıklarınızda yapacağınız basit bir değişiklik bedeniniz ve zihniniz için büyük faydalar sağlayabilir. Depresyon riskinizi azaltabilir ve bunamaya karşı koruyabilir. Yiyeceklerden aldığınız keyfi artırabilir ve hatta daha uzun yaşamınıza yardımcı olabilir.

Sözünü ettiğimiz şey yeni bir beslenme biçimi değil, insanlığın en eski uygulamalarından biri: Birlikte yemek yeme. Birlikte yemek yemenin ruh sağlığı üzerindeki sonuçlarına odaklanan araştırmalar yapıldı.

Çin'deki Zhejiang Eyaleti Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi'nden Şinyi Wang ve çalışma arkadaşları, 60 yaş ve üzerindeki 9.361 kadınla anket yaptı. Araştırma, yemek saatlerinde masanın etrafında bulunan kişi sayısının, bir kişinin depresyon riskinin açık bir göstergesi olduğunu ortaya koydu.

Araştırma ekibi, insanların genel sağlık durumu ve gelir seviyesi gibi refahı etkilediği bilinen çok sayıda faktörü ve kişinin yalnız yaşayıp yaşamadığını kontrol ettikten sonra da bu sonucun değişmediğini gördü.

Araştırmacılar bunun sonucunda, birlikte yemek yemenin ruh sağlığımızı etkileyen kendine özgü bir yanı olduğu fikrine vardı.

Diğer birçok çalışma da benzer sonuçlara işaret ediyor. Örneğin Tokyo'daki araştırmacılar, aileleriyle yaşayan ancak yemeklerini yalnız yiyen 65-74 yaş grubundaki kişilerin, düzenli olarak başkalarıyla yemek yiyenlere kıyasla depresif belirtiler geliştirme olasılığının beş kat daha fazla olduğunu ortaya koydu.

Muhtemelen en güçlü kanıt, kamuoyu araştırma şirketi Gallup'un yıllık küresel anketlerine dayanan Dünya Mutluluk Raporu'ndan geliyor. Şirket, 2024 yılında Japon gıda Üreticisi Ajinomoto'nun desteğiyle insanların yeme alışkanlıklarına ilişkin bir bölümü ankete ekledi. Bu bölümde şu sorular yer alıyordu:

Son yedi günü düşünün...

Tanıdığınız biriyle kaç gün öğle yemeği yediniz?

Dünya Mutluluk Raporu'nun son baskısında birlikte yemek yemenin önemine ilişkin bölümlerden birinin ortak yazarı olan De Neve, "Bunu gördüğümde gözlerim parladı" diyor. "Bu soru dünya genelinde yaklaşık 150 bin kişiye soruldu."

De Neve ve ekibi, insanların başkalarıyla paylaştığı öğün sayısı arttıkça duygusal refah ölçümlerindeki puanlarının da yükseldiğini ve bunun şaşırtıcı derecede tutarlı olduğunu buldu.

"Bu, bir kişinin yaşam memnuniyetini öngörmede, iş durumu ve gelir seviyesi kadar güçlüydü" diyor. Bu iki unsurun da refah açısından son derece önemli olduğu biliniyor. Birlikte yemek-yemek, beynin yaşlanma sürecini bile yavaşlatabilir.

Japon araştırmacılar 2025 yılında, düzenli olarak yalnız yemek yiyen kişilerin, mezial temporal lob (şakak lobları) ve hipokampus da dahil olmak üzere bilişsel işlevlerle ilişkili kilit beyin bölgelerinde daha düşük beyin hacmine sahip olduğunu ortaya koydu.

Bu farklılıkların bir kısmı beslenme düzeniyle bağlantılı görünse de genel olarak yalnız yemek yiyen kişiler besleyici gıdaları daha az tüketme eğiliminde. Ancak bu durum bulguların tamamını açıklamıyordu; bu da azalan sosyal bağlantının uzun vadeli beyin sağlığında da rol oynadığını düşündürüyor.

Araştırmanın yazarları, paylaşılan öğünlerin sağladığı keyfin ve sosyal destek hissinin, sinir sistemi işlevlerindeki gerileme için bilinen bir risk faktörü olan stresi azaltabileceğini öne sürdü.

Alternatif olarak, yemek sırasında yapılan sohbetler, yaşlılık dönemine kadar beynimizin aktif kalmasını sağlayan ek bir zihinsel uyarım sağlıyor olabilir.

Katılımcıların araştırma sırasında bilişsel işlevlerinin normal olduğu kabul edildi. Ancak araştırmacılar, bu sinirsel gerilemenin zamanla onları bunamaya daha yatkın hale getirebileceği uyarısında bulundu.

Bebeklerde Gıda Alerjisi Anne Karnında Önlenebilir Mi?

Avustralya'nın Adelaide, Melbourne, Perth ve Sidney kentlerindeki çocuk hastanelerinde yürütölen PrEggNut araştırması, gebelikte uygulanan özel diyetlerin bebekteki alerji seyrine etkisini haritalandırdı. New England Journal of Medicine bünyesinde yayımlanan çalışmaya, aile öyküsünde alerji bulunan ve yüksek risk grubunda yer alan 2 bin 137 hamile kadın katıldı. Araştırma kapsamında anne adayları iki gruba ayrılarak gebeliğin 23. haftasından itibaren emzirmenin 4. ayına kadar farklı diyet protokollerine tabi tutuldu. Birinci gruptaki anneler haftada en az 6 yumurta ve 60 adet fıstık tüketirken; kontrol grubundaki anneler standart beslenme düzenini koruyarak haftada en fazla 3 yumurta ve 30 fıstık yedi.

Bebekler 1 yaşına geldiklerinde yapılan deri delme ve klinik gıda yükleme testleri, iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını ortaya koydu. Yüksek miktarda fıstık ve yumurta tüketen annelerin bebeklerinde alerji oranı %7,8 çıkarken, standart diyet izleyen grupta bu oran %8,4 olarak kaydedildi. Fıstık alerjisi vakaları ise her iki grupta da %2,6 ile tamamen aynı seviyede seyretti. Klinik veriler, gebe kadınların fazladan alerjen gıdalarla beslenmesinin bebeklerde gelişebilecek egzema vakalarını da azaltmadığını doğruladı.

Araştırmacılar, bazı alerjik bebeklerin henüz 4 aylıkken yumurtaya karşı bağışıklık yanıtı geliştirdiğini belirterek, anne karnındaki amniyotik sıvı veya anne sütü yoluyla protein maruziyeti

sağlamanın koruyucu bir kalkan yaratmadığını bildirdi. Uzmanlar, bebeklerde alerji gelişimini önlemek adına anne adaylarına zorlama beslenme programları vermenin bilimsel bir temeli kalmadığını vurguluyor.

PrEggNut araştırması ekibi, hamilelik dönemindeki anne diyetini kısıtlamak veya aşırı alerjen yüklemek yerine, bebeklerin 4 ile 6. aylardan itibaren ek gıdaya geçiş sürecinde doğrudan ve güvenli yöntemlerle alerjenlerle tanıştırılmasını içeren beslenme kılavuzlarına odaklanılması gerektiğini ilan ediyor.

Nörolojide Çığır Açan Çalışma: Diş Fırçalamak Beyni Bakteriyel İltihaptan Koruyor

Nöroloji ve ağız sağlığı dünyasında ezber bozan bir uzun dönem araştırmasına imza atıldı. Japonya'daki araştırmacılar tarafından yürütülen ve tıp dünyasının saygın yayınlarından The Journal of Clinical Periodontology bünyesinde yayımlanan çalışma, diş eti hastalıkları ile nörodejeneratif rahatsızlıklar arasındaki güçlü bağı gözler önüne serdi. 1.400 katılımcının 10 yıl boyunca nörolojik ve ağız sağlığı verilerini izleyen bilim insanları, diş eti dokusundaki iltihaplanmanın beyin fonksiyonlarını doğrudan etkilediğini tespit etti. Araştırma verilerine göre, düzenli diş eti kanaması (BOP) ve diş eti cebi derinliği yaşayan bireylerin 10 yıl içinde demansa yakalanma olasılığı %54 daha yüksek çıktı. Bu durum en yaygın demans türü olan Alzheimer hastalığı söz konusu olduğunda ise %61'lik korkutucu bir risk artışına ulaştı.

Diş eti çekilmesi en ileri düzeyde olan hastalarda demans gelişme oranının %59 olduğunu bildiren uzmanlar, ağız içi dokuların harabiyetinin beyindeki damarsal ve hücrel çöküşü hızlandırıldığını kaydetti. Çalışmada, dişlerin seyrek fırçalanmasının diş eti altında plak birikimine ve bakteri yükünün artmasına yol açtığı vurgulandı. Ağız içinden kan dolaşımına karışan bu bakterilerin tüm vücutta sistemik inflamasyonu (iltihaplanmayı) tetiklediği ve kan-beyin bariyerini geçerek beyin dokusunda hasar yarattığı açıklandı.

Araştırma ekibi, diş eti iltihabının (periodontitis) önlenmesinin kamu sağlığı açısından demans vakalarını azaltmada kritik bir koruyucu kalkan olabileceğini bildirdi. Konuya ilişkin değerlendirmelerde bulunan Minnesota Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Alpdoğan Kantarcı, ağız sağlığını korumanın sadece dişleri değil, 50'den fazla sistemik hastalığı önlediğini ifade etti.

Prof. Dr. Kantarcı, ağız boşluğunun beyin, eklemler ve bağırsak sağlığı ile doğrudan etkileşimde olduğunu belirterek; günde 3 kez doğru teknikle diş fırçalanmasını ve plak temizliğinde daha etkili olan elektrikli diş fırçalarının tercih edilmesini önerdi.

Gelecek sayımızda sizlerle buluşmak için yepyeni bilimsel araştırmaların peşinde koşmaya devam edeceğiz. Umutla kalın.

26.09.2026

EV EMEKÇİLERİ HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

YAZAN: Emel MEMİŞ

emel.memis@gmail.com

Not: Bu yazı daha önce Katman Portal'da yayınlanmıştır. Aşağıdaki metinde bazı bölümler kısaltılmıştır. <https://katmanportal.com/doi/10.5281/zenodo.22728190>

6 Ağustos 2026'da TBMM ye, ev emekçileri, bakım emeği ve bakım hakkı konulu bir kanun teklifi sunuldu. Medyada, ev kadınlarının emeklilik ve sağlık primlerinin Hazine tarafından karşılanacağı vurgulanarak teklif sadece bir sosyal güvenlik düzenlemesiymiş gibi aktarıldı. Oysa metin, bakım hakkı ve ulusal bakım politikası gibi başlıkları da içeren çok daha kapsamlı bir içeriğe sahipti.

İktidar partisi, özellikle de seçim dönemlerinde ev kadınlarına emeklilik vaadini gündeme getiriyor. Bir önceki seçimde de evlilik süresine ve çocuk sayısına göre erken emeklilik olanakları seçim vaatleri arasında yer almıştı. Seçim sonrasında vaatlerin gerçekleşmesi bir yana, konu esaslı biçimde tartışılmadı bile. 2026 yılı mayıs ayında muhalefet partisince verilen soru önergesiyle vaatlerin sonuçlarının ne olduğu sorulduğunda meclis gündemine taşınabildi. Şimdiyse konu, başka bir siyasi parti tarafından bildiğimiz kadarıyla ilk kez bir kanun teklifi olarak hazırlandı ve ilgili komisyonlarda görüşülmeyi bekliyor. Komisyonlardan geçip Genel Kurul'a taşınıp taşınmayacağı ise meçhul.

Kanun teklifi, ev emekçisini "ücret almaksızın kendi hanesinde ev içi emek ya da bakım emeğini sürekli yerine getiren ve zorunlu sigortalılık gerektiren başka bir işte çalışmayan herhangi bir kişi" olarak tanımlıyor (Madde 3/f) cinsiyet, yaş, gelir ya da medeni hal şartı aranmadan. Teorik olarak bir erkek de "ev emekçisi" ya da "bakım veren" statüsünde olabilir. Bağımlı bireylere bakım verenlere mesleki eğitim, psikososyal destek ve hukuki danışmanlık hakkı da tanınıyor (Madde 6). Fiiliyatta bu emekçilerin ezici çoğunluğu kadın olduğu için medyada "ev kadınlarının sigortası" şeklinde geçiyor ama bu, metnin gerçek kapsamını daraltan bir okuma.

Benzer düzenlemeler pek çok OECD ülkesinde var. Örnekler incelendiğinde gözlenen ortak özelliklerden biri, uygulanan politikaların işgücü piyasasının dışında kalanların yaşlanmayla birlikte yoksullaşmasını önlemek ve emeklilik hakkına erişimde karşılaşılan eşitsizliği kapatmak amacıyla tasarlanmış olmaları. Almanya'da 1995'te genişletilen bakım sigortası sistemi, haftada en az 14 saat ücretsiz bakım veren ve haftada 30 saatten az çalışanların emeklilik primini karşılıyor; 2024 itibarıyla 1,66 milyon kişiyi kapsıyor, yıllık maliyeti 4,1 milyar Euro. İspanya'da ise sistem çok daha dar (2019'da sadece 40 bin kişi) ve 2012'de kriz döneminde durdurulup 2019'da yeniden başlatılmıştı.

Peki Türkiye'de mevcut durumda ev emekçisi kimdir? TÜİK'in işgücü kategorileri üzerinden çeşitli “ev emekçisi” tanımları türetilabilir. İstatistikler üzerinden yapılacak kaba bir senaryo analizi, olası mali büyüklüğünü görmek için de faydalı olabilir. Mali büyüklüğü önemli mi? Karşılaştırmalı olarak politika maliyetleri ele alınması ve planlama yapılması durumunda, evet önemli. 2026 yılında ev kadınlarının isteğe bağlı sigorta kapsamında ödediği asgari aylık prim tutarı olan 10.899,90 TL üzerinden, 2026 yılı II. Çeyrek Hanehalkı İşgücü verilerine göre ailevi ve diğer nedenlerle işgücü dışında kalan 4 milyon 278 bin ve ev işleri nedeniyle işgücü dışında kalan 5 milyon 510 bin kadın nüfusu üzerinden hesapladığımızda, ilk grup 2026 yılı merkezi bütçesinin %2,96'sına, bu iki grubun toplamı olan yaklaşık 9 milyon 788 bin kadın ise bütçenin %6,75'ine denk düşen bir büyüklüğe ulaşıyor. Bu rakamlar tek başına bakıldığında çok büyük görünüyor. Ancak şunu da belirtelim: 2026 bütçesinin kendi içindeki en büyük ve en az tartışılan kalemiyle, faiz giderleriyle kıyaslandığında tablo değişiyor. 2026'da faiz için ayrılan kaynak 2,7 trilyon TL; bu, toplam bütçenin %14,5'inin doğrudan faize gittiği anlamına geliyor.

Türkiye'de mesele sadece kaynağın nereden bulunacağına indirgenecek kadar basit değil. Eğer kanun teklifi, ev emekçilerinin yaşam boyu katlandığı bakım yükünün toplumsal cinsiyet ekseninde yeniden dağılımını dönüştürmeyecekse, bakım hizmetlerindeki açık kapatılmayacaksa, kadınları “ev kadınlığına” zorunlu hale bile getirebilir. Endişe verici nokta da tam burada kilitleniyor.

Almanya ya da Fransa'daki sistemler, zaten işgücü piyasasına katılımın yüksek olduğu (Almanya'da kadın istihdamı %73), bakım nedeniyle geçici kesintiye uğrayan bir kariyeri telafi ediyor. Türkiye'de ise kadın işgücüne katılımı %35,3, cinsiyet farkı 35 puana varıyor ve kanun teklifi, zaten işgücünün tamamen dışında kalmış devasa bir kitleye geriye dönük bir hak tanımaya çalışıyor. Mali büyüklükten bağımsız olarak, politikanın gerçek etkisini belirleyen asıl eksen bu.

Kaynakça:

BMG (Bundesministerium für Gesundheit). (2025). Zahlen und Fakten zur Pflegeversicherung.

Almanya Federal Sağlık Bakanlığı.
https://www.bundesgesundheitsministerium.de/fileadmin/Dateien/3_Downloads/Statistiken/Pflegeversicherung/Zahlen_und_Fakten/Zahlen-Fakten_Pflegeversicherung.pdf

Jankowski, J. (2011). Caregiver credits in France, Germany, and Sweden: lessons for the United States. Soc. Sec. Bull., 71, 61.

Memiş, E. (2026). “Ev Emekçileri, Bakım Verenler, Ev İşçileri, Bakım Hakkı ve Kamusal Bakım Hizmetleri Hakkında Kanun Teklifi” Üzerine. Katman Portal.
<https://katmanportal.com/doi/10.5281/zenodo.22728190>

OECD (2025), “Women, work and the population puzzle: Gender-sensitive responses to demographic change”, OECD Public Governance Policy Papers, No. 80, OECD Publishing, Paris.

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı. (2026). Merkezi yönetim bütçe istatistikleri.

TÜİK (2026). Hane Halkı işgücü istatistikleri.

SGK (2026) İlk defa isteğe bağlı sigortalı olanlar:
<https://www.sgk.gov.tr/Content/Post/12233982-f17a-40fe-81ae-bfd9155339d7/Ilk-Defa-Istege-Bagli-Sigortalı-Olanlar-2026-01-12-09-48-59>

Special Agreements For Non-Professional Caregivers On The Rolls <https://www.seg-social.es/wps/portal/wss/internet/Trabajadores/Afiliacion/10547/51635/51636#51637>

TARİHİN KADIN YÜZLERİ

KASSANDRAGERÇEĞİ GÖREN, KİMSEYİ İNANDIRAMAYAN KADININ

TRAJEDİSİ

HAZIRLAYAN: Turhan İÇLİ

turhan.icli@gmail.com

İnsanlık tarihi boyunca bazı kişiler, yaşadıkları çağın çok ötesini görebilmiş; yaklaşan felaketleri sezmiş, toplumlarını uyarmış, fakat seslerini duyuramamışlardır. Bu nedenle Cassandra, yalnızca Yunan mitolojisinin trajik bir kahramanı değil, aynı zamanda evrensel bir insanlık simgesidir. Bugün “Kassandra Sendromu”, “Kassandra kehaneti” ya da “Kassandra uyarısı” gibi ifadelerin kullanılmasının nedeni de budur.

Kassandra'nın öyküsü, gerçeğin her zaman yeterli olmadığını; gerçeğin etkili olabilmesi için insanların ona inanmaya da istekli olması gerektiğini anlatır. Bilgi, güvenle birleşmediğinde yalnızlığa dönüşebilir. Bu nedenle Cassandra'nın dramı, yalnızca geleceği görmek değil, gördüğü geleceği değiştirecek güce sahip olamamaktır.

Kassandra (Cassandra ya da Kassándra), Troya Kralı Priamos ile Kraliçe Hekabe'nin kızıdır. Homeros'un eserlerinde ve daha sonraki Yunan tragedya yazarlarının yapıtlarında önemli bir yer tutar. Mitolojiye göre olağanüstü güzelliğe sahip olan Cassandra, aynı zamanda zekâsı, asaleti ve bilge kişiliğiyle de tanınır. Ancak onu ölümsüz yapan güzelliği değil; kaderidir. Cassandra'nın yaşamını değiştiren olay, güneşin, müziğin ve kehanetin tanrısı Apollon ile ilişkisidir. Mitolojinin en yaygın anlatımına göre Apollon, Cassandra'ya âşık olur ve onun sevgisini kazanabilmek için olağanüstü bir armağan sunar:

Geleceği eksiksiz görebilme yeteneği.

Kassandra bu armağanı kabul eder. Fakat daha sonra Apollon'un aşkına karşılık vermez. Bir tanrı verdiği kutsal armağanı geri alamaz. Bunun üzerine Apollon çok daha acımasız bir ceza verir. Artık Cassandra geleceği kusursuz biçimde görecektir. Söylediği her şey doğru çıkacaktır. Fakat... Hiç kimse ona inanmayacaktır. İşte Cassandra trajedisinin özü budur. Yanlış söyleyen değil... Doğru söylediği hâlde yalnız bırakılan insandır.

Kassandra'nın en bilinen kehaneti, Troya'nın yıkılışıdır. Paris'in Sparta'ya giderek Helen'i kaçırmasının büyük bir savaşa yol açacağını önceden söyler. Kimse onu dinlemez. Yıllarca sürecektir Troya Savaşı başlar. Savaş boyunca defalarca yaklaşan felaketleri haber verir. Yine kimse inanmaz. En sonunda Yunanlar geri çekiliyormuş gibi yapıp dev bir tahta at bırakırlar. Bütün Troya halkı bunu zafer armağanı sanır. Cassandra ise çılgık çılgıca bağırır: "Bu atı şehrin içine sokmayın." "İçinde askerler var." Fakat insanlar onu deli sanır. Tahta at şehre alınır. Gece olduğunda içindeki askerler çıkar. Kapılar açılır. Troya yakılır. Tam da Cassandra'nın söylediği gibi.

Kassandra'nın trajedisi, yanılmış olmak değildir. Aksine her defasında haklı çıkmaktır. İnsanların çoğu haklı çıkmayı başarı sayar. Oysa Cassandra için haklı çıkmak, yeni bir acının başlangıcıdır. Çünkü söylediği her doğru, gerçekleştiğinde artık çok geç kalınmıştır. Bu nedenle Cassandra'nın bilgeliği mutluluk değil, sürekli bir yas üretir.

Şehir yıkıldıktan sonra Cassandra, Athena Tapınağı'na sığınır. Ancak burada da kutsal mekânın dokunulmazlığı korunmaz. Yunan savaşçısı Ajax (Lokrisli Ajax), tapınakta ona saldırır. Bu olay tanrıları bile öfkelerdir. Daha sonra Cassandra, Yunan komutanı Agamemnon'a savaş ganimeti olarak verilir.

İkisi birlikte Argos’a götürülür. Fakat Agamemnon’un eşi Klytaimnestra ile sevgilisi Aigisthos tarafından öldürülürler. Cassandra bunu da önceden görmüştür. Öleceğini bilir. Kimse yine inanmaz. Kader değişmez.

Aiskhylos’un ünlü Agamemnon tragedyasında Cassandra, Yunan edebiyatının en güçlü karakterlerinden biri hâline gelir. Burada Cassandra yalnızca geleceği gören bir kadın değildir. Aynı zamanda geçmiş, bugün ve geleceği tek bir zaman çizgisi üzerinde okuyabilen bilge bir kişidir. Kendisini bekleyen ölümü bilir. Sarayın içinde işlenecek cinayeti bilir. Fakat yine de içeri girer. Çünkü kaderin değişmeyeceğini anlamıştır. Bu sahne, dünya tiyatrosunun en sarsıcı anlarından biri kabul edilir.

Mitolojinin ötesinde Cassandra, insan psikolojisini anlatan güçlü bir metafordur. Hayatın birçok alanında insanlar, hoşlarına gitmeyen gerçekleri reddetme eğilimindedir. Bazen bilim insanları yaklaşan çevre felaketlerini anlatır. Dinlenmezler. Ekonomistler kriz uyarısı yapar. Kimse önemsemez. Doktorlar salgın riskinden söz eder. İnsanlar abartı der. Yıllar sonra bütün uyarılar gerçekleşir. Bu nedenle psikoloji ve sosyolojide “Kassandra etkisi” denilen durumdan söz edilir. Gerçeğin reddedilmesi... Kanıtın inkâr edilmesi... Mesajın, mesajı getiren kişi nedeniyle değersiz görülmesi... Bütün bunlar Cassandra’nın yaşadığı kaderin modern biçimleridir.

Günümüzde “Kassandra Sendromu” ifadesi çeşitli anlamlarda kullanılmaktadır. Bir anlamıyla, kişinin yaklaşan tehlikeyi doğru biçimde görmesine rağmen çevresini ikna edememesidir. Başka bir kullanımda ise özellikle aile ve ilişkiler alanında, kişinin yaşadığı gerçeklerin çevresi tarafından sürekli inkâr edilmesi anlamına gelir. Her iki durumda da ortak nokta aynıdır: Gerçeğin bilinmesi... Ama kabul edilmemesi.

Tarih boyunca pek çok düşünür, bilim insanı ve devlet adamı yaşadıkları dönemde “Kassandra” muamelesi görmüştür. Savaşların geleceğini önceden görenler... Ekonomik çöktüşleri haber verenler... Doğa felaketleri konusunda yıllarca uyaran bilim insanları... Çevre kirliliğini anlatan araştırmacılar... Başlangıçta çoğu zaman küçümsenmiş, hatta alaya alınmışlardır. Daha sonra haklı çıktıklarında ise bedeli bütün toplum ödemiştir. Bu yüzden Cassandra, yalnızca mitolojik bir karakter değil; siyaset biliminin, iletişim çalışmalarının ve risk yönetiminin de güçlü bir simgesidir.

Kassandra figürü yüzyıllardır sanatçıların ilgisini çekmiştir. Şairler onun yalnızlığını anlatmıştır. Romancılar onu hakikatin sesi olarak işlemiştir. Ressamlar çoğu zaman onu gökyüzüne bakan, çaresizlik içinde ellerini açmış bir kadın olarak resmetmiştir. Besteciler onun acısını operalara taşımıştır. Modern edebiyatta ise Cassandra, çoğu zaman toplumun duymak istemediği gerçekleri söyleyen entelektüelin sembolüdür.

Bugün Cassandra yalnızca Troya’da yaşamış mitolojik bir prenses değildir. O; bilim insanıdır. Gazetecidir. Hak savunucusudur. Muhalif düşündürdür. Vicdan sahibi yurttaştır. Bazen de aile içinde “Bunu yapmayın.” diyen ama dinlenmeyen kişidir.

Onun hikâyesi, gerçeği söylemenin tek başına yeterli olmadığını; toplumların doğruyu duyabilme kültürüne de sahip olması gerektiğini hatırlatır. Cassandra miti, insanlığın en eski sorularından birini gündeme getirir: İnsanlar gerçeği mi ister, yoksa hoşlarına giden hikâyeleri mi? Bu soru yalnızca antik çağın değil, dijital çağın da sorusudur. Bilginin hızla yayıldığı, fakat doğruluğun çoğu zaman göz ardı edildiği günümüzde Cassandra’nın sesi yeniden yankılanmaktadır. Gerçek, çoğu zaman alkış değil dirençle karşılaşır. Bu nedenle Cassandra, hakikatin ağır bedelini ödeyenlerin ortak simgesi hâline gelmiştir.

Kassandra’nın öyküsü, insanlık tarihinin en hüznü mitlerinden biridir. Çünkü bu öyküde trajedi, geleceği görememek değildir; geleceği görüp onu değiştirecek inancı başkalarında uyandırılmamaktır. Cassandra’nın laneti, bilgi eksikliği değil, güven eksikliğidir. Haklı olduğu her an, aynı zamanda çaresizliğinin de kanıtı olur. Bu nedenle Cassandra miti bugün hâlâ canlıdır. İklim krizinden ekonomik dalgalanmalara, savaş uyarılarından insan hakları ihlallerine kadar pek çok alanda, zamanında ciddiye alınmayan uyarıların sonuçlarını yaşamaya devam ediyoruz. Her çağ kendi Cassandra’larını üretmekte; her toplum, onların sesini duyup duymamak arasında bir tercih yapmaktadır.

Belki de Cassandra’nın bize bıraktığı en büyük ders şudur: Gerçek, yalnızca söylenmeyi değil, dinlenmeyi de hak eder. Bir toplumun olgunluğu, yalnızca hoşuna giden sözleri alkışlamasıyla değil, rahatsız edici gerçeklere de kulak verebilmesiyle ölçülür. Hakikatin değeri, onu dile getiren kişinin yalnız bırakılmadığı ölçüde korunabilir.

Kaynak: Yapay Zekâ.

KONU ASLINDA RİMEL MİYDİ?

YAZAN: Hülya İNSEL

insel.hulya@gmail.com

Biraz atışmıştık. Ardından pişmanlıkla bana bir hediye almak istedi ve ne istediğimi sordu.

Cevap o kadar basitti ki:

"Kahverengi rimel."

Ne pahalı bir şeydi ne de bulunması zor. Sadece kahverengi.

Hatta yanlış anlaşılmasın diye defalarca söyledim. "Kahverengi" dedim. Bir daha söyledim.

Yetmedi, İngilizce olarak "brown" bile dedim. Çünkü bazen insan, sevdiğini büyük cümlelerle

değil, küçücük ayrıntılarla hissediyor. Sana söylenen bir şeyi hatırlaman, "Bunu özellikle istemişti." diye düşünmen, karşındakine "Seni duydum." demenin en sade yolu.

Ama paket açıldığında içinden siyah rimel çıktı.

İlginç olan şu ki, buna şaşırmadım. Hatta geleceğinin siyah olacağından neredeyse emindim. Daha kargo gelmeden makyaj çantamı açıp baktım. "Acaba siyah rimelim bitti mi?" diye düşündüm. Hayır, bitmemişti. Siyaha ihtiyacım yoktu. Ben kahverengi istemiştim.

O an verdiğim tepki belki dışarıdan bakınca abartılı görünmüş olabilir.

"Alt tarafı bir rimel."

Bu cümleyi söylemek çok kolay.

Ama bazen "alt tarafı" dediğimiz şeyler, bir ilişkinin en görünmeyen yerlerine dokunuyor.

Çünkü mesele hiçbir zaman rimel olmadı.

Mesele, söylenen bir cümlenin havada kalmasıydı.

Mesele, "Ne istersin?" diye sorulduktan sonra verilen cevabın gerçekten duyulmamasıydı.

Aslında düşününce hayat bunun gibi küçük ayrıntılarla dolu. Birinin kahvesini nasıl içtiğini bilmek, sevmediği yemeği hatırlamak, üşüdüğünü fark edip üzerine bir hırka bırakmak... Bunların hiçbirisi büyük şeyler değil. Ama hepsi aynı şeyi söylüyor:

"Seni önemsedim."

İşte benim için kahverengi rimel de tam olarak bunu ifade ediyordu.

Siyah rimel ise bana bambaşka bir şey anlattı.

"Bunu alayım da konu kapansın."

"Kavga bitsin."

"Nasıl olsa çok fark etmez."

Belki gerçekten böyle düşünmedin.

Belki sadece dalgınlıktı.

Belki rafta ilk onu gördün.

Belki de gerçekten hata yaptın.

Ama ilişkilerde bazen niyet kadar, karşındaki insanda bıraktığın his de önemlidir.

Çünkü insan yapılanı değil, kendisine nasıl hissettirdiğini hatırlıyor.

Sonra o siyah rimeli sürdüm.

Aynaya baktım ve kendi kendime gülümsedim.

"Boş ver Hülya." dedim.

"Kahverengi rimeli yine sen alırsın."

İşte o cümle biraz canımı acıttı.

Çünkü fark ettim ki mesele rimeli satın almak değildi.

Onu zaten ben de alabilirdim.

Mesele, bir kez olsun benim söylediğim küçücük bir ayrıntının bir başkası tarafından önemsenmesiydi.

Belki de bu yüzden bazı kırgınlıklar dışarıdan anlaşılmıyor.

İnsanlar sonucu görüyor; siyah bir rimel, anlamsız bir tartışma, gereksiz bir kırgınlık...

Ama o sonucun arkasında birikmiş onlarca küçük duygu oluyor.

Bazen bir renk, sadece bir renk değildir.

Bazen kahverengi, "Seni dinledim." demektir.

Siyah ise istemeden de olsa, "İş görür." demek.

Ve insanı kıran şey de tam olarak budur.

Çünkü bazen bir ilişkinin en büyük kırgınlığı, yanlış gelen bir ürün değil; o ürünün sessizce söylediği şu cümledir:

"Seni gerçekten duymadım."

GEÇİYOR YILLAR

YAZAN : Yayla BOZTAŞ

yaylaboztas@yahoo.com

Salise, saniye, dakika, saat, gün, hafta, ay, yıl; bir ömür.

Hepsi zaman parçaları. Bizi kandıran parçalar. Sinsi, belirsiz ve bilinmez. Şimdiki yaşımızda hâlâ çocuklukta yaşadıklarımızı anımsayan, zaman zaman gülümseyen, bazen üzülen keşke diyen, ah değerini bilseydik diye yakınan, adım adım büyüdüğümüz günler için “ne çabuk geçti” diye vahlanan biz.

Annemizin saçlarımızı tarayıp kurdelemizi takarken, dantelli elbisemizi giydirirken göklere uçtuğumuz günler. Ufaktan ufaktan genç kızlığa özenmemiz. “Ne ara bu kadar büyüdün sen, ay genç kız olmuşsun, güzelleşmişsin” diyen komşunun yüzüne bakamazken hemen gidip aynaya bakmak, “Ah sahiden büyüdüm mü? Güzel miyim?” diye düşünmek.

Annenin rujunu gizlice sürüp sardunya çiçeğinin taç yapraklarını tırnaklara yapıştırmak, Saçları kabartmak hep büyümeye özenmek değil miydi? Ama o zaman demedik geçiyor yıllar.

İlkokul, ortaokul, duyguların tümüyle değiştiği lise, daha utangaç, daha ölçülü evin hanım kızı olduğumuz o masum yıllar. Annemizin, hatta komşu teyzelerin hanım hanımcık olma kalıbını bize giydirdiği, kızların kahve içmediği, misafirin yanında fazla konuşmadığı, bacak bacak üstüne atmanın ayıp olduğu yıllar.

Beyaz yaka siyah önlüklü fotoğraflarımızın saklandığı albümler. Küçülen giysilerimizin ara sıra çıkartılıp gösterildiği küçüklük anılarımıza merak ve şaşkınlıkla bakmalarımız. Büyüdüğümüz için gururlanma.

Her kızın bir oğlanı, her oğlanın bir kızı olduğu gizli saklı ilişkiler, biten birlikteliklere dökülen göz yaşları. Anneden babadan saklanan mektuplar. Telefon denen icadın evlerimize henüz uğramadığı o ketum günler. Mektupları getiren aracı arkadaşlara neşeyle sarılıp yapılan teşekkürler. Arkadaşa ders çalışmaya gitmenin arkasında gezip tozmak olduğu şen günler. Oysa geçiyor yıllar.

Karnede zayıf not olunca azarlanırken bu başarısızlığın çalışmamaktan çok “Aşık mısın yoksa?” sorusu ardından “Babana söylerim bak kırar bacaklarını” diyen işi babaya havale eden, babayla korkutan tipik anne karakterleri. Eskaza baba kabalaşır işi dayaa dökerse kızını elinden kurtarıp “Delirdin mi sen?” diye araya girip engel olan merhametli anneler.

Bu arada saniiyeler, dakikalar, saatler bütünlerken günleri ayları yılları; kazanılan üniversite. Aileden ayrılıp okumaya gitmeler. Seyrekleşen gidip gelmeler. Kapıya gelen görücü. Çoğu anlaşmalı ama habersiz gibi çikolata, çiçek, yakın akrabalar. Geçiyor yıllar.

Yeni bir dönem, artan sorumluluklar. Evlenilen adamın huyunu suyunu öğrenmek, şaşırtan özellikler, zaman zaman içten geçirilen nereden bilebilirdim pişmanlığı. Kısmete bağlanan razı oluşlar, suçlu bulunan kader.

Okumuş meslek sahibi olunmuşsa, çalışma isteği, evle işin arasındaki koşuşturma, geçinmek için ek işler arama. Mürüvvet görmek için bastıran ailelerin çağrılarına cevap verememe, ya da verince mürüvvet meyvelerinin bakımı için çekilen zorluklar. Geçiyor yıllar.

Büyüyen mürüvvet meyvelerinin de okula başlaması bizim yaşadığımız bütün aşamaları geçirmesi lazım. Okul seçimi, hatta öğretmen seçimi. Özel okula verenlere imrenme ama bunu açığa vuramamanın sıkıntısı. Çocukları bekleyen sınavlar, onlarla ders çalışmak, dershaneler, mutsuzlukları ve bunalımları ile başa çıkmak. Özgüven aşılama için baskı yapmamanın kaçırılan sınırı. Toplumdaki tüketim modasına kaptırmamak için hep anlatma, öğretme, başa çıkamama, hep sorumluluk, bıkkınlık, başaramama korkusu. Toplumda meydana gelen kötü olaylar, çocuklara yapılan tacizler, edindiği arkadaşın ailesini tanıma kaygıları... “Ah bir emekli olsam. Bir büyüseler...” Geçiyor yıllar.

Emekli olmakla hiçbir şeyin istendiği gibi olmaması. Yine kendimiz için yapacaklarımız arasında engeller var. Torunları okula götürmek, bakmak, ders yaptırmak. Başlangıçta anlamadığımız yılların geçişini anlamaya başlama. Yüzde çizgiler, saçlarda kırlar. “Şimdiye değin kendim için hiçbir şey yapamadım, ne zaman istediklerimi yapacağım?” yakınmaları. Doktorların öğütleri “Kendiniz için de yaşayın, ödül verin kendinize. Bunu yapmazsanız mutsuz ve sağlıklı olursunuz. Stres bütün hastalıkların nedenidir.”

Oysa şimdiye değin yapmak istediğın, düşündüğün şeyler bir köşeden el sallıyor üzülerək, veda eder gibi. Yalnızlık duyuyorsun. Yalnız olmadığın kişiler de var. Doktorlarla olan yakınlaşma. Bütün organlarından yükselen yorgunum sesleri, yakınmaları.

Gözlük, işitme cihazı, belki baston, tekerlekli sandalye. Koluna girecek genç bir kol. Yaslanacağın sağlıklı bir beden. Bulabilirsen ... Geçiyor yıllar.

Bakma bu yazdıklarına sevgili okur. "Umutsuzluk en büyük günahdır" demiş bir düşünür. Durup dururken bir de günah işlemeyin. Umut her zaman vardır. Bu bir bakış açısı. Birgün de bu tüm yaşananları diğer yönüyle anlatmak istiyorum size. Umutla kalın.

MERYEM KADININ HAYATINDAN BİR KESİT

YAZAN: Selma ERDEL

selmaerdel@yahoo.com.tr

Memleketimin her köşesi ayrı bir hikâye, her köşesi ayrı bir yangın yeri. Anlamak her ne kadar zor gelse de farklı coğrafyalarda yaşamak belki de birbirimizi anlamayı zorlaştırıyor. Hani derler ya; "Düşenin halinden düşen anlar" diye... Doğduğumuz coğrafya, bulunduğumuz çevre ve içine doğduğumuz aile, hayatımızın rotasını çiziyor.

Meryem Kadın, Antalya'nın bir köyünde yaşıyor. Hayatını eşine adanmış, varını yoğunu ona vermiş; onun mutlu olması dışında kendisine bir parça olsun değer vermemiş bir kadın. Ne yaşarsa yaşasın, durumu çoktan kabullenmiş.

Belki de hayatta kalabilmek adına kabullendiğimiz bu düzende, gereğinden fazla şımartıp eli avuca sığmaz evlatlar yetiştiriyoruz. "Yediği önünde yemediği arkasında" büyüyen paşam; bunca pohpohlanmaya rağmen bir de "Sağ ol anam benim" deyince seviniyoruz. Şımartarak yetiştirdiğimiz o oğlan çocukları gün geliyor elin kızına hükümdar oluyor. Her işe koşturan kız çocuğu ise büyüüp her işe koşturan kadın oluyor ve aynı kısır döngü sürüp gidiyor. Analarının paşamları, kendilerini evin hükümdarı ilan edip anasından gördüğü hizmeti eşinden de bekliyor. Kadının kadına yaptığı en büyük zulüm de bu belki... Birçok kişi bu söylemimden dolayı bana tepki gösterebilir ancak benim gözlemlerim bu yönde; yine de herkesin fikrine saygı duyarım.

Meryem Kadın, bölgesinde sık rastlanan Akdeniz Anemisi taşıyıcısı. Eşi de kendisi gibi taşıyıcı... Hem anne hem baba taşıyıcı olunca, sağlıklı bir çocuk dünyaya getirme ihtimali haliyle düşüyor. Meryem de hasta çocuğuna çare bulmak ve tedavisini sürdürmek için Ankara'ya gelmişti. Bulundukları çevrede Akdeniz Anemisi yaygın olduğundan, evliliklerin bir başka taşıyıcıyla gerçekleşme ihtimali oldukça yüksek. Hasta çocukların tedavi süreci devam ederken, hastanede hamilelik esnasında uygulanan gelişmiş tanı yöntemi, hamile Meryem için büyük bir fırsattı.

Hasta bir çocuğun varlığı ailede tabii ki büyük bir sıkıntı yaratıyordu. Meryem bu hamilelikten çok ümitli olmasa da şansını denemek istiyordu. Eşi ise kadının sağlıklı bir çocuk doğuramamasından dolayı eve ikinci bir eş getirmek niyetindeydi. Tek sebep Meryem'in taşıyıcı olmasıydı; her ne hikmetse adam kendi taşıyıcılığını hiç hesaba katmıyordu! Aklında sadece başka bir kadın ve sağlıklı bir oğlan çocuk fikri vardı. "Bu nasıl bir özgüven, nasıl bir zihniyet?" diyemiyorsunuz işte...

Bunca baskıdan sonra köyden, sağlıklı bir oğlan çocuk doğuracak yeni bir eş aramaya karar vermişler, etrafa haber salmışlardı. Hangi ailelerin kapısının çalınacağı bile belirlenmişti. Bu sırada Meryem karnı burnunda bir hamileydi ama bunun adam için hiçbir önemi yoktu. Hamileliğin ilk aylarında yine Ankara'ya gelinmişti. Eşiyle birlikte planı çoktan yapmışlardı: Bebek oğlan ve sağlıklı çıkmazsa, hep birlikte gidip adama kız isteyeceklerdi. Doğacak bebek, Meryem, eşi ve diğer "paşamlar" hep birlikte utanmadan kız bakmaya gideceklerdi! Güler misin, ağlar mısın?

Ankara'daki işlemler yapılıyordu, çıkacak rapora göre ailenin kaderi belirlenecekti: Çocuğun sağlık durumu, cinsiyeti ve bu sonuca bağlı olarak kız bakma planı... Aradan biraz zaman geçtikten sonra Meryem sonuçları öğrenmeye geldi. Meryem bana, "Sonuca göre akşam eşime kız istemeye gideceğiz" dedi. O anki şaşkınlığımı anlatamam.

"Nasıl yani?" dedim.

"Sonuç kötü çıkarsa kocama kız isteyeceğiz," dedi.

Şaşkınlığım daha da arttı. Bu durumun bu kadar normalleştirilmiş olması kalbimi acıttı. Kadın olanı olduğu gibi kabul etmiş, hayatın böyle olması gerektiğine inanmıştı. Ya da belki de artık hiç düşünmüyordu. Bu bir kabulleniş, coğrafyanın getirdiği bir mecburiyetti. Yargılamak için orada yaşamak, o havayı teneffüs etmek gerekirdi. Ne söylesem boş kalacaktı, sadece içim acıdı.

Aradan dakikalar geçti. Meryem bir ara öyle mutlu geldi ki şaşkınlığımı gizleyemedim. "Çok mutlusun, inşallah güzel haberler aldın?" dedim. İlk yanıtı şu oldu: "Yaşasın, kocama kız bakmayacağım!"

Adama kız bakmayacak olmanın sevinci, her şeyin önüne geçmişti. Sonrasında bebeğin hem sağlıklı hem de oğlan olacağını öğrendim. Yine de tam anlamıyla mutlu olamadım; hangi duyguyu yaşamam gerektiğini bilemedim. Meryem çok mutluydu çünkü hem üzerine kuma gelmeyecekti hem de sağlıklı bir oğlan bebek doğuracaktı. Fakat çocuğun sağlıklı olması ne yazık ki en son önemsenen şeydi.

Hakikaten söylenecek söz yoktu. Ne Meryem'in ne de bebeğin bir önemi vardı. Henüz dünyaya gelmeye hazırlanan bebek bile babanın yaptıklarını hissediyordu belki de. Her ne kadar "Bebektir, bilmez" desek de kim bilir, o da gün gelip yolları, yordamları babasından öğrenecekti.

Sağlık önemli desek de o düzende "oğlan çocuk" olmak gerekiyordu. Meryemler oğlan çocuk doğurmayı ya da bir başkasına kuma olmayı bekliyor; kendilerini değersizleştiren insanlara hizmet ederek kendi değerlerini hiçe sayıyorlar. Keşke ne kadar değerli olduklarını bilselerdi... Bilselerdi, hiçbir Meryem kendi kocasına kız bakmaya gitmezdi.

SANATIN KADIN SESLERİ EYLÜL 2026

HAZIRLAYAN: Selvet BAYRAKTAR TOKAT

selvetbavraktarr@hotmail.com

Merhabalar, değerli dergi okuyucularımız ve dinleyicilerimiz. Kadına ve sanata dair gelişmeleri yine buluşturmaya devam ediyoruz sizlerle.

Önce Başlıklar:

- 'Bir Anne Hakkında' Türkiye Prömiyerini 63. Altın Portakal'da Yapacak
- Genç Piyanist Alya Karen Alan Bulgaristan'dan Birincilikle Döndü
- Gülsen Tuncer'i Kaybettik
- İklim Tamkan'dan Ferdi Zeyrek Anısına İzmir'de Konser
- 3'üncü Adı Kadın' Öykü Yarışması Ve Seçkisi Başlıyor

Bir Anne Hakkında' Türkiye Prömiyerini 63. Altın Portakal'da Yapacak

Yönetmen Büşra Bülbül'ün ilk uzun metraj kurmaca yapımı olan TRT ortak yapımı "Bir Anne Hakkında", Türkiye prömiyerini 63. Uluslararası Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde gerçekleştirecek. Dünya prömiyerini 28. Şanghay Uluslararası Film Festivali'nde yapan film, 24-31 Ekim tarihleri arasında düzenlenecek festivalin Ulusal Uzun Metraj Yarışma seçkisinde izleyici karşısına çıkacak. Senaryosunu Büşra Bülbül ile Bekir Bülbül'ün kaleme aldığı film, karaciğer yetmezliğinin son evresinde olan eşini yaşatabilmek için zamana karşı yarışan Sibel'in hikayesini anlatıyor. Organ nakli için uygun donör bulamayan Sibel, tedavi masraflarını karşılamak ve geçimini sağlamak amacıyla sokakta süt satmaya başlıyor. Koşullar ağırlaştıkça içine düştüğü çıkmaz derinleşen genç kadın, kendini ahlaki sınırlarını zorlayan çetin bir sınavın içinde buluyor.

Filmin oyuncu kadrosunda Sevda Erginci, Duygu Köse, Ümran Şakır, Osman Doğan, Ecmel İsmail Ergür ve Ahmet Çelik yer alıyor.

Yapımcılığını Betül Demir'in üstlendiği "Bir Anne Hakkında'nın görüntü yönetmenliğini Kürşat Üresin, kurgusunu Naim Kanat, sanat yönetmenliğini ise Natali Yeres yaptı.

Genç Piyanist Alya Karen Alan Bulgaristan’dan Birincilikle Döndü

Trakya Üniversitesi Devlet Konservatuarı Müzik ve Bale Ortaokulu öğrencisi Alya Karen Alan, Bulgaristan’ın Dobriç kentinde düzenlenen 29. Uluslararası Gençlik Müzik Yarışması “Hopes, Talents, Masters” ta piyano dalında birincilik ödülünü kazandı. 11-13 yaş piyano kategorisinde sergilediği başarılı performansla jüriyi etkileyen Alya, geçtiğimiz yıl üçüncü olduğu yarışmada bu kez zirvenin sahibi oldu. Birinciliğin ardından laureatlar konserine de seçilen genç yetenek, konserde Türk besteci İlhan Baran’ın “Horon” adlı eserini seslendirdi. Genç piyanistimizi ve eğitiminde emeği bulunan Dr. Öğr. Üyesi Işıl Dağlar’ı kutluyor, başarılarının artarak devam etmesini diliyoruz.

Gülşen Tuncer’i Kaybettik

Usta oyuncu, seslendirme sanatçısı, söz yazarı, besteci, sanat yönetmeni ve akademisyen Gülşen Tuncer, 81 yaşında yaşamını yitirdi. Bir süre önce dördüncü evre beyin kanseri teşhisi konulduğu öğrenilen Tuncer’in vefat haberini Cumhuriyet Kadınları Derneği duyurdu. Dernek, Tuncer’i “gerçek bir Cumhuriyet aydını” olarak nitelendirerek, “Sanatıyla, zarafetiyle, vatanseverliğiyle ve güzel insanlığıyla gönüllerimizde iz bıraktı” ifadeleriyle başsağlığı mesajı yayımladı. Tiyatrodan sinemaya, radyodan televizyona uzanan 50 yılı aşkın sanat yaşamıyla geride yalnızca canlandığı karakterleri değil, sanatın farklı alanlarında verdiği emeği de bıraktı.

Tuncer, tiyatro, sinema ve televizyonun yanı sıra sanat yönetmenliği, yazarlık, müzik ve eğitimlik alanlarında da üretmiş çok yönlü bir sanatçıydı. Ancak geniş izleyici kitlesi onu Aşk-ı Memnu dizisindeki Ahsen Ziyagil karakteriyle tanıdı. Oysa Tuncer’in sanat yaşamı, çok daha genişti.

O, sanatını düzenin alkışına değil, halkın kavgasına yaslayanlardandı. İşçi greve çıktığında grevin yanında, emekçi direndiğinde barikatın yanında durdu. Sanatçı kimliğini halktan üstün bir makam saymadı; açıkça “Ben işçiyim” dedi. Çünkü biliyordu: Sahnedeki sanat emekçisiyle yerin yüzlerce metre altında çalışan madenci, fabrikadaki işçiyle soğukta direnen TEKEl işçisi aynı sömürü düzeninin karşısındaydı. 12 Eylül’ün unutturmaya çalıştığı sınıfı, sendikayı, örgütlenmeyi, dayanışmayı ve proletaryayı hatırlatmaktan geri durmadı. TEKEl işçileri Ankara’nın ayazında direnirken o da sanatını o direnişe taşıdı. Çünkü onun sanatı salonlara hapsedilmiş bir süs değil, halkın mücadelesinin parçasıydı. Gülşen Tuncer, 20 Eylül 2026 Pazar günü son yolculuğuna uğurlandı. Tuncer, Şişli Camii’nde kılınan öğle namazını müteakip Topkapı Kozlu Mezarlığı’na defnedildi.

Gülşen Tuncer'i kendi sözleriyle uğurluyoruz: "YOLDAŞLAR! BİZİ ÖLÜMLER DURDURAMADI. YAĞMUR MU DURDURACAK?"

Biz de Umudun Kadınları dergisi yayın kurulu olarak Gülşen Tuncer'in kaybından dolayı çok üzgünüz. Huzur içinde uyusun.

İklim Tamkan'dan Ferdi Zeyrek Anısına İzmir'de Konser

Manisa Büyükşehir Belediye Başkanı Mimar Ferdi Zeyrek'in çocukların eğitimi, gençler, kültür ve dayanışmaya verdiği önem, adını taşıyan vakfın çalışmalarıyla sürdürülüyor. Bu kapsamda piyanist ve klavsençi İklim Tamkan, Zeyrek anısına İzmir, İstanbul ve Manisa'da üç konser verecek.

Konser dizisinin ilk buluşması 14 Ekim Çarşamba günü saat 20.00'de, Sahne Tozu Tiyatrosu Haldun Dormen Sahnesi'nde gerçekleşecek. Konser gelirinin tamamı, çocukların ve gençlerin eğitimine yönelik çalışmalar yürüten Ferdi Zeyrek Vakfı'na aktarılacak. İklim Tamkan, Ferdi Zeyrek anısına hazırladığı özel repertuvarda Bach, Chopin, Mozart, Satie, Gurdjieff-de Hartmann, Ryuichi Sakamoto ve Arno Babajanyan'ın eserlerine yer verecek. Farklı dönem ve coğrafyalardan bestecilerin eserlerini bir araya getiren program, müzik tarihinin farklı duraklarından bugüne uzanan bir seçki sunacak.

Konseri yalnızca bir anma etkinliği olarak değil, kaybın ve hafızanın başka hayatlara dokunan bir değere dönüşebileceği düşüncesiyle hazırlayan sanatçının konser için çıkış noktası ise "kaybın hafızaya, hafızanın değere, değer in ise devamlılığa dönüşmesi" fikri. Ferdi Zeyrek'in ardından kurulan vakıf, eğitim ve sosyal dayanışma alanlarında çalışmalar yürütüyor. Konser dizisi de bu çalışmaların bir parçası olarak, müziği dayanışmayla buluşturmayı amaçlıyor.

İklim Tamkan'ın Ferdi Zeyrek anısına vereceği konser, müzik aracılığıyla bir anıyı yaşatırken çocukların eğitimine katkı sunmayı hedefliyor. Konser, Ferdi Zeyrek'in bıraktığı yerden devam eden bir iyilik çağrısı niteliği taşıyor: "Bir çocuğun geleceğine eşlik etmek için."

Konserin biletleri satışta.

3'üncü Adı Kadın Öykü Yarışması Ve Seçkisi Başlıyor

Adı Kadın Platformu tarafından düzenlenen Adı Kadın Öykü Yarışması 1 Eylül 2026 tarihinde eser kabulüne başladı. Üçüncü kez düzenlenen yarışmanın yeni seçkisi, kadınların hikâyelerini 8 Mart Dünya Kadınlar Gününde okurla buluşturmak üzere hazırlanacak.

Kadınların farklı deneyimlerini, seslerini ve anlatılarını edebiyat aracılığıyla görünür kılmak amacıyla yola çıkan Adı Kadın, üçüncü yılında da kadınları kendi hikâyelerini yazmaya davet ediyor. Adı Kadın'ın geçen yıl düzenlenen ikinci öykü yarışması, projenin ulaştığı geniş katılımı ortaya koydu. Yarışmaya 807 öykü başvururken, katılım 17 farklı ülkeye ulaştı. Farklı yaşlardan, farklı coğrafyalardan ve farklı yaşam deneyimlerinden kadınların hikâyeleri aynı seçki içinde buluştu. Yarışma sonunda seçilen öyküler kitaplaştırılarak 8 Mart Dünya Kadınlar Gününde okurla buluşturuldu. Bu yıl düzenlenecek üçüncü yarışmayla birlikte Adı Kadın, kadınların hikâyelerini kitaplaştırma yolculuğunu sürdürüyor. Yarışmada herhangi bir konu sınırlaması bulunmuyor. Irk, dil, din, mezhep, renk ya da kimlik sınırı yok.

Kelimelerin, cümlelerin, kahramanların ve anti-kahramanların yan yana yürüdüğü; farklı hayatların, farklı duyguların ve farklı dünyaların edebiyatta buluştuğu öyküler seçkiye davet ediliyor.

Yarışma bu yıl Mahal Edebiyat iş birliğiyle gerçekleştiriliyor. Proje koordinatörlüğünü Yasemin Seven Erangin, Ülkü Yağmur, Aliye Düzgün Çadircı ve Özlem Pekcan yürütüyor. Adı: Kadın Öykü Yarışması'nın seçici kurulunda; Arlin Çiçekçi, Ayça Erkol, Ayça Güçlüten, Pınar İlkiz, Defne Suman ve Didem Ünal Demir yer alıyor.

Eserler adikadinoyku@gmail.com adresi üzerinden kabul ediliyor.

Son başvuru tarihi: 1 Aralık 2026.

Gelecek sayımızda yine sanata ve kadına dair ne varsa sizlerle buluşturmak için çalışıyor olacağız. Umutla kalın.

26.09.2026

EYLÜL'dü...

YAZAN: Ebru BOZCUK

ebrubozcuk@hotmail.com

Işığın rengi mi değişti sanki? Omuzlar, akşamları inceden hırka mı istemeye başladı? İyiliklerin var olduğu mevsimler mi arar olduk yoksa?

"Bu yaz nasıl da hızlı geçti, hiç anlamadım" derken mi buluverdik kendimizi?

Biraz yorgun muyduk, ertelemiş miydik her şeyi?

Yaz bitmiş miydi?...

Eylül'dü işte bunun adı...

YAZ sonlarında kalbi sızlatan bir hüznün vardır hep.

Tıpkı akşamlarda, vedalarda, ayrılıklarda olduğu gibi.

Yenisine çıkar mıyız ya da hangi halde çıkarız, eksilir miyiz, çoğalır mıyız, aynı heyecanımız kalır mı diye onlarca soru soran bir hal var üzerimizde.

Sevinmek ve üzölmek arasında geçen bir hezeyan içindeyiz. Oysa sevinmeyi uzun zamandır unutmuştuk.

Ne yapmalıydık acaba?

Mesela, denize çıkan balıkçıları "RASTGELE " diye selamlamak iyi gelir miydi ki? ...

Ya da göçmen kuşları biraz hüznün ve çokça neşe ile uğurlasak iyi olmaz mıydı?

Yeter ki sevinmeye gönlümüz olsun, bize yeterdi.

Hafiften grileşmiş, dalgalı denizi seyrediyorum. Denizin rengi bile başka bir mavi artık. Günler kısaltmaya başladı.

Terkedilişler gibi hüznölü bir hava gökte.

Oysa Eylül, yaşamak için yer açmak zamanı değil miydi?...

Susarak ve dinleyerek hayatı selamlama zamanı değil miydi? Veda nereden çıkmıştı?

Sonra, yasemin kokularını, begonvilleri, sarı sıcakları, pancar motorlarının sesini, denizin tuzunu düşünüyorum.

Neden biter ki bütün bunlar, önümde daha güzel yazlar var mı acaba diye inceden kederleniyorum ...

Sabah serinliğı gibi, üzüm salkımları gibi, dalında olgunlaşmış yeşil gözlü zeytinler gibi gelen Eylül'e sarılıyorum. 🍷🍂🍁🍂🍁

Çünkü o, serin akşam rüzgarları gibi, vazgeçişler gibi, durup dinlenmek gibi, ağladıktan sonra gelen rahatlama hali gibi sarıp sarmalar beni...

Umarsızca son sarı sıcakları bekliyorum ...

Eylöl ve ben hem haliz. Konuşacak ne çok şey var. Yaralar sarılacak, son yaz akşamları sırta inceden şallar alınacak, gidenler yad edilecek, kalanların kıymeti bilinecek, ağlanacak, gülünecek...

Bir şeyler, bir şeyler işte...

Ama en önemlisi, yaşamaktan yana olan tarafımız sınıksız hayata sarılacak.

Kaç yazımız kaldı, hiçbirimiz bilmiyoruz ama önümüzde tüm ihtişamıyla yaşanacak şahane bir Eylül var.

Şimdi bitişlerin ve başlangıçların zamanına hoş geldin deyip sarılma vakti.

Sadece bir ay ismi değil, BAŞLIBAŞINA BİR MEVSİMDİR EYLÖL ...

Boş kumsallar, kapatılmış panjurlar, solmuş fesleğenlerdir.

Birikmiş anılarıdır. Durmaktır, kabuğuna çekilmektir.

Affetmek, bağışlamak zamanıdır.

İçini, dışını yıkama zamanıdır. Yüklerden kurtulma zamanıdır.

Sonunda ölümlle biten bir hayatın içinde olduğunu fark edip, affedeceğin her şeyi affederek, hafifleme zamanıdır.

Eylöl, uzun ve geniş düşler kurma zamanıdır. Kim bilir belki başımıza yıldız tozları yağar, belli mi olur? Eylöl'dür bu...

Olmasa da olurların, olsunların, vadesi dolmuş yalnızlıkların mevsimidir ...

Yaz bitmesin demek beyhude bir heves biliyorum...

Kim bilir belki Eylöl sarar yaraları. Derin bir ohhh çektirir ve belki Eylöl bizi iyileştirir.

Cemal Süreya şöyle der;

"Bir gün aklına gelecek olursam, bana şiir ısmarla. Eylöl'ü konuşalım."

O zaman uzun uzun Eylöl 'den bahsetmeye ve ona sımsıkı sarılmaya var mısınız?...

YALNIZ BİR ADAMDAN YALNIZBİR KADINA MEKTUP

YAZAN: Ergür ALTAN

Sevgili Yalnız Kadın,

Yalnız bir adamla yalnız bir kadın bir mektupta kavuşsun istedim birbirine. Keşke bir kahve kokusunda duyumsayabilseydik yorgunluğumuzu ve ben sana "gözlerimin dostusun" derken, aynı anda "ruhumun kardeşisin" diye seslenseydin sen de.

Yalnızlığımızın sebepleri ve sonuçları nasıl da incitiyor bizi değil mi? Unuttuk ikimiz de sevmeyi, özlenmeyi ve incelikle seslenilmeyi.

Gece yarıları küçücük bir yastığa sarılarak uyuyorsun, biliyorum. Aynı saatlerde ben de bir bebek battaniyesine sarılarak yumuyorum gözlerimi. Ah, küçücük bir bebek battaniyesi nasıl da iyi geliyor bana uyumak için. Bir gün, avucumun içinde avucun olursa, beraber uyuyacağız seninle. Uykuda mavilenecek düşlerimiz. Ayak ucumuzda bir yastık olacak, bir de küçücük bir battaniye. Mavilenen düşlerimizde sesin karışacak sesime. Ah sesin, mavinin bütün tonlarına dolanacak iç sesimde...

Bir kadınla sevişmeyi değil, uyumayı özleyen adamlar da var; bir adamla öpüşmeyi değil, şarkılar mırıldanmayı hayal eden kadınların olduğu gibi. Ah, uzağımızdaki yakınlığız birbirimize...

Güçlü olmak dayatılıyor bize ve biz gücümüzü bize dayatılan rollerden değil, inceliklerimizden alıyoruz oysa. Ben sana bakınca turunç çiçeği kolonyasını çok seven bir kadın görüyorum; o efsunlu ellerine turunç çiçeği kolonyası tutacak bir adam mutlu edebilir seni ancak.

Sen bana bakınca ne görüyorsun sahi? Hüzün kovan kuşlarına şiirler yazan bir adam elbette yalnız olacaktır ve ruhuna kendisi gibi kederli bir kadının hayalleri dolacaktır. Biz, bize dayatılan gücün sınırlarını reddediyoruz. Yaralarımıza tutunanız biz; solgunluklarımıza, dalgınlıklarımıza sarılanız. Güç böyle bir şey bizde, incinmişliklerimizle soluklanmak ve yola devam etmek küskünlüklerimizle...

Odam dağınıktır benim. Dört yaşımdan otuz beş yaşıma kadar tam on bir evde yaşadım. Şimdi otuz beşimdeyim ve dağınıklığı dört yaşındaki ruhumdan almışım. Senin de odan dağınık mı yalnızlığımız gibi? Durup dururken hıçkırarak ağlıyorsun ya hani, -durup dururken değil işte o halin-, izmaritlerle dolu bir kül tablasına gözyaşlarının süzülmesi, durup dururken değil, yalnızlığımızın yalın hali...

Tam da şu anda parmak uçların sızlıyor olmalı. Niye bilmem, elimden düşüverdi kalemim tam da şu anda. Bir kalem bir sızının üzerine düşüveriyorsa ve ben kaleme dalgın dalgın bakarken, kırılıveriyorsa tırnaklarım bir anda, seni yalnız'ca ben anlıyorumdur. Eminim ki, beni yalnız'ca içtenlikle sen duyumsuyorsundur. Farkında mısın, aramızda bir kan bağı var seninle. O kan bağı ki, yaralarını öptüğümüz gün birbirimizin, can bağına dönüşecek ve geçiverecek yalnızlığımız. Sen benim şefkatimsin. Anne babadan öte bir dokunuşsun şefkatle. Ben sana ne olayım istersin? Bir mendile dolanmış bir tutam huzur olmayı dilerim parmak uçlarında senin...

Sevgili Yalnız Kadın,

Yalnız bir adamla yalnız bir kadın bir mektupta kavuşsun istedim birbirine. Bir gün yollarımız kesişirse eğer, senin sarılarak uyuduğun yastığını mutlulukla dolduracağım...

Bir bebek battaniyesi göreceksin bu geceki düşünde. Ah güzel kadın, seni bambaşka bir boyutta, bir bebeği öper gibi, koklar gibi öpüp koklayacağım...

BUGÜN NE YİYELİM

PEYNİRLİ MAYDANOZLU KABARTMA TOZLU PİŞİ

HAZIRLAYAN: Rahime SÖYLEMEZ

Söylemezrahime35@gmail.com

Merhaba sevgili okurlar. Hem pratik hem de çok lezzetli olan, kahvaltılarda ve çocukların beslenme çantalarında yer verebileceğiniz şahane bir pişi tarifi paylaşacağım. Peynir ve maydanozun lezzetiyle yumuşacık bu pişileri çok seveceğinizi düşünüyorum.

MALZEMELER:

2 adet yumurta, 1 çay bardağı süt, 1 çay kaşığı tuz, 1 çay bardağı rendelenmiş beyaz peynir, 1 tutam ince kıyılmış maydanoz, 1 paket kabartma tozu, 3 su bardağı un, kızartmak için bolca sıvı yağ

HAZIRLANIŞI:

İki tane yumurta, bir çay bardağı süt ve bir çay kaşığı tuz ekleyelim. Yumurtaları biraz çırpalım. Bir çay bardağı rendelenmiş beyaz peynir ve bir tutam ince kıyılmış maydanoz ekleyelim. Ben beyaz peynir kullanmayı tercih ediyorum ama siz isterseniz kaşar ya da tulum peyniri kullanabilirsiniz. Biraz daha karıştıralım.

Üç su bardağı unun yarısını ve bir paket kabartma tozu ilave edelim. Kalan unu kontrollü bir şekilde ekleyerek hamurumuzu ele yapışmayan, yumuşak bir kıvamda oluncaya kadar yoğuralım. Toplamda üç su bardağı un kullandım. Kullandığım su bardağı ölçüsü 200 mililitrelik klasik su bardaklarından.

Tezgâhın üzerine biraz un serpelim. Hamuru kaptan boşaltalım. Elimizle biraz toparlayıp yuvarlayalım. Tezgâhta hamuru ikiye bölelim. Bir tanesini tezgâhın üzerinde bırakalım, diğer hamuru kabın içine alalım.

Hamuru elimizle biraz bastırarak etrafına yaylandıralım. Bu işlemi yaparken arada un serpmeyi unutmayalım. Hamur biraz yaylandıktan sonra merdane yardımıyla yaklaşık yarım santim kalınlığında açalım.

Su bardağının ağzıyla hamuru yuvarlak yuvarlak keselim. Kestiğimiz hamurları yağlı kâğıt serili tepsiye alalım. Kenarlarda kalan hamurları toparlayıp geride kalan hamura ekleyelim. Diğer hamuru da aynı şekilde açalım.

Daha küçük pişiler istiyorsanız çay bardağının ağzıyla da kesebilirsiniz.

Pişilerimizi hazırladıktan sonra kızartma tenceresine bolca yağ alalım. Yağın kızdığından emin olmak için küçük bir parça hamur atalım. Yağdan cızırtı sesi geliyorsa yağımız güzelce ısınmış demektir.

Pişileri üçer dörder kızartalım. Yavaş yavaş yağın içine bırakalım. Pişilerin altı yaklaşık 1-1,5 dakikada kızarıyor. Kevgir yardımıyla çevirelim. Diğer tarafı da kızardıktan sonra pişileri kevgir yardımıyla yağını süzdürerek alalım.

PÜF NOKTASI

Unu kontrollü bir şekilde eklemek, pişinin yumuşak olması açısından önemli. Hamurumuz ele yapışmayan, yumuşak bir kıvamda olmalı. Kızartmaya başlamadan önce yağın yeterince kızdığından emin olalım. Pişileri üçer dörder kızartarak yağın sıcaklığının çok fazla düşmesini önleyebiliriz.

Bu nefis tarifi sizlerin de denemenizi tavsiye ediyorum. Deneyecek herkese şimdiden afiyet olsun.

Keyifli okumalar, kolay gelsin.

KIZIM OLSAYDI

YAZAN: Nur Banu HELVACIOĞLU

banu190343@gmail.com

Kızım olsaydı, ona önce cesur olmayı değil, kendine güvenmeyi öğrettirdim. Herkesin alkışını beklemeden yürüyebilmeyi, kendi iç sesine inanmayı bilsin isterdim. Yanlış yaptığında utanmasın; denediği için gurur duysun isterdim.

Kızım olsaydı, hayallerini küçültmesine izin vermezdim. “Yapamazsın” denilen her şeyi bir sınır değil, bir başlangıç gibi görsün isterdim. İster bilimle uğraşsın ister sanatla; kalbi nereye çekiliyorsa oraya gitsin diye yanında dururdum.

Kızım olsaydı, onu güçlü göstermeye çalışmazdım. Yorulduğunda durabilsin, kırıldığında bunu söyleyebilsin isterdim. Çünkü insan her zaman güçlü olmak zorunda değil; bazen sadece anlaşılmaya ihtiyacı vardır.

Kızım olsaydı, ona kendini başkalarıyla kıyaslamamayı öğrettirdim. Herkesin yolu başka, zamanı başka. Kendi adımlarının yeterli olduğunu bilsin isterdim.

Kızım olsaydı, mükemmel bir anne olmaya çalışmazdım. Ama her koşulda yanında olan, hatasını kabul edebilen, sevgisini saklamayan bir anne olurum.

Bugün 11 Şubat. Kucağında bir kızım yok belki... ama kalbimde ona ait çok şey var. O sevgi bugün dünyadaki tüm kız çocuklarına dokunsun istiyorum. Kendilerine inanan, seslerini kırmazken kalplerini de kaybetmeyen kızlar için...

SELVİ BOYLUM AL YAZMALIM

Öykü

GÜNAH

YAZAN: Ayşen GÖRELELİ

aysenkaypak@gmail.com

Uyandığında ter içindeydi. Kalbi hâlâ güp güp atıyordu.

‘Tövbe estağfurullah, tövbe tövbe, Allah’ım affet...’

Banyoya attı kendini. Aynaya bakmayı göze alamadı.

Su iyi gelmişti. Köpük köpük köpürttü bedenini. Elleri vücudunda gezdikçe yıkanma nedenine geri döndü.

Kadınla erkeğin bedeni yılan gibi dolanmış, iç içe geçmişti. Kadının kısa, kırmızı röfleli saçları ışıltı ışıltı. Fındık gibi burnunun kanatları hazla titriyordu. Boyalı dudakları erkeğin gereksiz tüm kıllarından arınmış bedeninde dolaşıyordu. Nasıl da yakışıklıydı erkek!

Kuaför eli değmemiş saçlarına, memleketlerini imleyen o kemerli uzun burunlarına, Temel'in bıyıklarına, Türk kası diye övündüğü göbeğine sihirli bir değnek mi dokunmuştu? Tertemiz, pırıl pırıldılar. Meryem, hiç içinin bulanmadığını duyumsadı; çok rahattı, çok! Bu iki insanın görüntüsü gerçek hallerine hiç benzemese de onların kendileri olduğunu biliyordu. Yalnızca bir tek şey çok tanıdıktı: beyaz ipek başörtüsü. Çırılçıplak bedenini onunla sarmıştı. Şehvetle saldırırken erkeğine onu da fırlatıverdi üzerinden. Olacak iş miydi bütün bu yaşadıkları? Ne günah kalmıştı ne de ayıp! Temel, konuş benimle, bir şeyler söyle, dedikçe, ilk kez yatakta dili çözülüyor, üstelik ona Rusça mırıltılarla yanıt veriyordu. Bilmezdi ki hiç bu dili!

Alışkın devinimlerle abdest alırken yine daldı gitti. Gördüğü düşü kafasından kovamıyordu bir türlü.

‘Tövbe, tövbe ya Rabbim!’

Yeniden aldı abdestini. Suçlanmış bir çocuk gibi başı yerde çıktı banyodan.

Kurulanıp giyinirken bedenine dokunmamaya özen gösterdi. Yeniden günaha girmekten korktu. Islak saçlarını alelacele ensesinde toplayıp tülbentle sıkıca bağladı. Dalgınlıkla eline aldığı ipek eşarbını da tam üzerine dolayacakken vazgeçti. Başına başka bir örtü sararak evden çıktı.

Alt daireye inerken derin derin soluk aldı, verdi.

Kapıyı eltisi Türkan açmıştı. “Abla ne oldu sana? Yüzün pancar gibi!”

“Yok bir şey!” dedi sertçe.

“Abim yine gelmedi mi?”

“İşine baksana sen!” Meraklı cenabet, yine süslenmiş sabah sabah! diye homurdanarak girdi içeri. Çocuklar cıvıldaşarak kahvaltı ediyordu.

“Günaydın yenge.”

Zoraki gülümsedi.

‘Erkekler işe gitmiş. Bu iyi işte! Bir de onların acıyan bakışlarıyla karşılaşmayacağım hiç olmazsa.’

Kahvaltıya başlamak için kendisini bekleyen kayınvalidesinin yanına oturdu. Türkan'ın çay getirmeye mutfaka gittiği sırada deminden beri gözleriyle sorduğu soruyu dillendirdi kadın.

“Kızım, çok kötü görünüyorsun. Yeni bir haber mi aldın?”

“Yok anne. Keyifsizim biraz.” dedi, gözlerini kaçırarak. Gece gördüğü düş aklına gelince yüzü daha da kızardı.

Masanın ağır havası çocukları da suskunlaştırmıştı. Her sabahki şamatalarını yapamadan kadınları öpüp evden çıktılar.

Çöken sessizlikle kahvaltı yaptı üç kadın. Türkan’ın getirdiği kahveleri içerken toparlandı biraz Meryem.

“Anne pek iyi değilim. Hafız Teyze boştıysa o okusa bugünkü mevlidi.”

“Peki kızım, ararım birazdan. İstersen doktora götüreyim seni.”

Eltisinin gözleri fıldır, fıldır bakıyor, olanı biteni anlamaya çalışıyordu. Onun ağzına fazla laf vermek istemedi.

“Doktora gerek yok. Dinlenirim, geçer.”

Evine döndüğünde ne yapacağını bilemedi. Boş boş dolaştı odadan odaya. Perdeyi araladı. Deniz kudurmuştu yine. Nefretle karşı kıyıya doğru baktı, görebilecekmiş gibi. Bir ‘Of!’ çekti. İçine çöken karanlığı çoğaltırcasına, yağmurlu, pusluydu hava. ‘Güneş, aydınlık olsa ne fark eder, içim böyle sıkıntılıyken...’ Perdeyi yine sımsıkı kapattı. Kapı çalıyordu. ‘Yoksa...?’

“Aklım sende kaldı. Konuşamadık aşağıda. Ne oldu kızım?”

“Yeni bir şey yok! Biliyorsun. Kaç gün oldu, gelmedi.”

“İyice şaşırdı bu oğlan. Dükkâna da uğramıyormuş günlerdir. Papara yedi ya... Bugün buldurtacak baban, iyice çekecek kulaklarını.”

“Çok ağırma gidiyor anne. Bunca yıl bir yastığa baş koy, sonra da... Ne suçum var benim? Çocuğumuz olmuyorsa... Allah vermedi...”

“Ağlama kızım. Hem yeğenim hem gelinimsin, kıyamam sana. Oğlum olacak hayırsız eksliğini böyle kapatacak akli sıra.”

“...”

“Bütün erkekler illaki ister çocuk.”

“...”

“Bak kızım, kocandır, yarın öbür gün akli başına gelince döner evine. Sen de biraz suyuna git, nasıl istiyorsa öyle ol. Gözü dışarıda kalmasın.”

“Neden ben değışecekmişim? Baştan beri böyleydim. Çocukluğumdan beri kapalıyım. O zaman beğendi de şimdi neden kaçıyor?”

“Ah kızım, sokaklar kuyruk sallayanlarla dolu. Hadi, yeter döktüğün gözyaşı. Toparlan biraz.”

Günler birbirini yineliyordu.

‘Gelmiyorsun! Gelmediğin yetmiyormuş gibi uykularıma saldıklarıyla günaha sokuyorsun beni!’

Daha ortaokul sıralarındaydı. O çocuksuz, erkeksiz evin kızı gibiydi. Hacı Anne, sesini, okumalarını çok beğeniyordu. Bazen gece de kalıyordu gül suyu kokan büyüdü evde. Yumuşacık, kor gibi nefesin koynunda uyanıyordu. Yalnızca Kuran okumayı değil, bir hafızın nasıl yaşaması, nasıl davranması gerektiğini de öğrenmişti ondan. O günlerden beri açmamıştı saçlarını kimselerin yanında.

“Bıraksam yatağa girerken de başındakini çıkarmayacaksın!”

“Ne istiyorsun benim başörtülerimden? Bırak, dokunma ona!”

Nasıl da kapmıştı kocasının elindeki beyaz eşarabını. Mevritlerde hep rahmetli Hacı Anne’sinin armağanı, bu kutsal emaneti örtünürdü. ‘Mübarek kadın, hâlâ senin gibi kokuyor bak.’ Üç kenarı iğne oyası, bembeyaz, ipek namaz örtüsünü kullanırken tüm belâlardan korunacağını düşünürdü.

‘Yine de geldi buldu beni kötülük.’

İsyan etmekten korkuyordu. Bir yandan kocasının gelmeyişi zoruna gidiyor, onun evdeki varlığını özlüyor, bir yandan da bütün suç onda, diyerek beklediği için kendine kızıyordu.

“Giyemem bu çamaşırları, bu boyayı, cilayı süremem! Günaha sokma beni.”

“Asıl bana karşı gelmen günah!”

“Gâvurlar gibi yaşamamı nasıl istersin benden?”

“Neden gâvur olacaksın! Bak Türkan Yengeme, nasıl da bakımlı, şıkır şıkır kadın.”

“Onun adını anma bana.”

“Farkında mısın Meryem, hâlâ dayımın kızıydın. Karım olamadın bir türlü. Erkeğim ben, erkek! Dayanamıyorum.”

‘Yaa, Temel Efendi, böyle diye diye gittin. Harama uçkur çözdün. Gittiğin kadınlar öyle şıkır şıkır mı? Kadınlık bir tek yatakta mı olur sence?’

“Karı koca nasıl olunur Meryem? Yatakta başlamaz mı evlilikler? Sen ne yaptın yıllardır? Tutturdun abdest, namaz diye! Ölü gibi uzandın yanıma, sus-pus, cinsiyetsiz. Hep kasıldın, kastın içini de dışını da. Öğürmelerin de cabası... Annem gibi görürken benim içim alıyor muydu seni? Zaten sen de almadın ki beni hiç içine.”

‘Senin istediğin gibi olsaydım nasıl bu beyaz örtüyü sarabilirdim başıma? Nasıl içimi kirletmeden ibadetimi yapardım?’

Artık yemek saatlerinde aşağıya inmiyordu. Kaynanası dayanamıyor, sabah akşam getirdiği yemeği yemesi için çırpınıyordu. Onunla bile dertleşmez oldu Meryem. Gün içinde defalarca abdest

alıyor, Kuranını elinden düşürmüyordu ama eskisi gibi veremiyordu kendisini okuduklarına. Ne yaparsa yapsın aklında gördüğü açık saçık düşler.

‘Temel, büyü mü yaptırdın bana yoksa?’

Kayınvalidesini yanına katıp nefesi kuvvetli hocalara okuttu kendini. Bir değişiklik olmadı. Doktora gitme önerisini yine geri çevirdi. Bir aralar Temel de tutturmuştu doktora gidelim diye. ‘Doktor ne anlar benim derdimden? Hem ne anlatabilirim ki elin adamına?’

Meraklı soruları yanıtlamak zorunda kalmamak için kimseyle görüşmüyordu. Zayıflamış, göz altları halka halka morarmış, hortlağa dönmüştü.

‘Geceyi hiç sevmiyorum ama gündüzlerim de gece gibi.’

Yatağına girmese de oturduğu yerde dalıp dalıp gidiyordu.

‘Ah şu rüyalar! Uyumak istemiyorum!’

“Nefret ediyorum anneannem gibi gülsuyu kokmandan!”

Rüyalarındaki kadın mis gibi parfüm kokuyordu.

“Bütün erkekler gibi senin de aklın bacak aranda.”

“Bıktım bu saçmalıklarından.”

“Ben de senin beni fahişeye çevirme çabalarından.”

“Allah kahretsin. Gidiyorum Meryem. Gerçekten karım olmak istediğinde ara beni.”

“Asıl senin aklın başına gelirse dön.”

‘Yapayalnız kaldım.’

Türkan’ın gelip kendisiyle konuşma çabalarına çok sert tepki veriyordu. Kayınvalidesine ses etmiyordu.

“Kızım kalk bir banyo yap, açılırsın.”

“Yorgunum, çok yorgunum.”

Abdest bile almadığına şaşırıyordu artık.

‘Namazım, duam şaştı, her şey yalan oldu.’

Gözünü kapattığında düşten düşe yuvarlanıyor, açtığında yanı başında birilerini görüyordu.

‘Öyle bakma Hacı Anne, ne olur! Vallahi kirlenmedim ben. Nasıl bıraktıysan öyleyim hâlâ.’

‘Temel yapma, çok ayıp!’

‘Hacı Anne bağışla beni!’

‘Hayır Temel, hayır, olmaz, üstüme gelme!’

‘Hacı Anne, gitme!’

‘Temel gel...’

‘Hacı Anne...’

‘Temel...’

Bir sabah, kahvaltı tepsisini Meryem'e vermek için zili çaldı kayınvalide. Kapının açılmamasına anlam veremedi. Nereye gitmiş olabilir ki sabah sabah, diyerek evine döndü. Türkan'ın içi rahat etmedi. Yedek anahtarı alıp yukarıya çıktı. İçeri girdiğinde önce dondu kaldı. Sonra bağırıp çağırmaya başladı. Çığlığına koşup geldi kayınvalidesi, komşular.

Türkan salonun ortasında beyaz başörtüsünün altında yatan birinin başında hıçkırıyordu. Örtüyü kaldırdıklarında gördükleri, kırılmış saçlı, acemice abartılı makyaj yapılmış yüzüyle, üzerine yalnızca kırmızı iç çamaşırları giymiş kadının Meryem olabileceğini düşünemedi kimse.

YÜREĞİMİZDEN TAŞANLAR

Şiir

TEK KİBRİT

YAZAN: Yasemin YATKIN

Geç de olsa, hayatımda,
Yarım bıraktığım şeyleri,
Tamamlama kararı aldım.

Bu kararla,
Benim için,
Hem imkânsız
Hem de tabu olan kuralları yıktım.

Kimi yapma etme,
Kimi de çok cesursun dedi.
Bense dinlemeden kimseyi,
Zamanın içine aktım.

Nefreti, sevgiyi,
Aşkı, çaresizliği
Karıştırıp birbirine,
Sığınacağım bir kale yaptım.

Bazen inatla,

Bazen de korkarak.

Değil kayıkları, gemileri,

Tek kibritle, denizleri yaktım.